БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

[К]С-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

[№]275 (10029) | 1962 оной ноябриин 22, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Советскэ Союзай коммунис партиин XXII съездын баталһан, коммунизм байгуулгын агуу ехэ Программые бэелүүлхэ хэрэгтэ партиингаа, арадайнгаа бүхы хүсые элсүүлэе!

(КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлһээ).

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай
ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

КПССС-эй Центральна Комитедэй Пленум хүдэлмэреэ үргэл[жэ]үүлһээр.

СССР-эй экономикые хүгжөөхэ, арадай ажахые партийна та[лаар] хүтэлбэрилхэ тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые Пленум [ш]эн хэлсэнэ.

Нүхэд: А. П. Волков (ажалай, салин хүлһэнэй асуудалай талаар [СС]Р-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ), [Ш.] Рашидов (Узбекистанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь), [..] Мамай („Краснодонуголь" трестын „Суходольская" гэжэ 1-[шэ] шахтын комбайнова бригадын бригадир), Д. А. Кунаев (Ка[зах]станай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь), М. В. Куликова [...]новска Дзержинскиин нэрэмжэтэ ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын [...]ерай туһалагша), В. Ю. Ахундов (Азербайджанай КП-гэй ЦК-[гай н]эгэдэхи секретарь) гэгшэд 1962 оной ноябриин 20-ной үдэ[шын] заседани дээрэ үгэ хэлээ.

∗ ∗ ∗

Нүхэд: В. В. Гришин (ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ), В. А. Смирнов (Балтиин заводой судна хабсаргагша, Ленинград город), В. П. Мжаванадзе (Грузиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь), Е. А. Долинюк (УССР-эй Тернопольско областиин КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой звеньевой), Г. И. Воробьев (КПСС-эй Краснодарска крайкомой нэгэдэхи секретарь), И. И. Бодюл (Молдавиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь), В. В. Кротов (Ураалай Орджоникидзын нэрэмжэтэ хүндэ машина бүтээлгын заводой директор, Свердловск город), А. П. Ляшко (Украинын КП-гэй Донецкэ обкомой нэгэдэхи секретарь), В. П. Бещев (СССР-эй Зам харилсаанай министр), А. М. Школьников (КПСС-эй Волгоградска обкомой нэгэдэхи секретарь), Г. М. Орлов (Ой модоной, целлюлозно-саарһанай, модо болбосоруулгын промышленностиин болон ой модоной ажахын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ) гэгшэд 1962 оной ноябриин 21-нэй үглөөнэй заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Центральна Комитедэй Пленумэй резолюциие бэлэдхэхын тулада нүхэр Н. С. Хрущев түрүүлэгшэтэй комиссиие Пленум һунгаа.

[С]ССР-эй ЭКОНОМИКЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ, АРАДАЙ АЖАХЫЕ ПАРТИЙНА ТАЛААР ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ ТУХАЙ

[19]62 оной ноябриин 19-дэ КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэһэн элидхэл

([Үргэл]жэлэл. Эхиниинь [...] 20, 21-нэй номерто)

[...]һээ гадна һабадань [...]аһабари хэһэнэй һүү[...]пр хадаа Хара далайе [...] далайтай холбоһон [...]ехэ мүрэн боложо бо[...] байна. Энэ зам хадаа [...]ариинска системэһээ [...]богони юм. Тэрээнһээ [...]Днепро-Бугска канал [...]үг тээшэ юм, тэндэ [...] Энэ канал жэл [...]ни удаан ашаглагдажа [...] Энэ каналаар олон [...] Дундада далайгаар, [...]араар ябаһанда ор[...]лэмжэ богони замаар [...] ашаа шэрэлгэ нилээд [...]лохо. Гансал үбэлдөө [...]нүүдэй мүльһэтэн хү[...]дэнэр Дарданеллдэ, [...]рта хэрэгтэй болохо[...]рин бусад бүхы саг [...]тикаһаа Хара далай [...] гэдэргээ ашаанууд [...], Неманээр дамжан [...]нэ хадаа арадай ажа[...] удха шанартай.

[...] түсэблэхын тулада [...]аха хэрэгтэй. Түсэб[...]органууд иимэ юумые [...]шарта хэнэгүй.

[...]гэн дурадхалнуудые [...]оо, Госпланай, Гос[...]ведэй нүхэд «иимэ [...]дэхэ, мүнгэ олохо[...]эн гуримаар ябуулга [...]арнууд бии. Тиин бо[...]рээ зөөри эрихэдэнь, [...]гы байдаг. Тиихэдэнь [...] шухала ондоо ба[...]дта табигдаад байһан [...]ндоо тээшэнь ябуул[...]эг. Энээн дээрэһээ [...]ала шиидхэбэринүүд [...] болодоггүй. Мүнгэ[...]н материальна зүйл[...]эдэхэ даабаритай хү[...] харюусалгатай бай[...]ухы ушарта зүбшөөл [...] харин гүрэнэй болон [...] аша хэрэгые нари[...]лбэри болгохын тула[...] зоригтой байха ёһо[...]

[...]эшээ абаад үзэе. [...]д дотор тон олон ав[...]шууд шиинэгүйгөөр [...]удта байна. «Шии[...]дал» гэжэ нэрэтэй [...]иидхэхэ даабари[...]эн бэшэ комисси[...]гуулагдаһан байха. [...]асуудал мүнөөшье [...]идхэгдэнэгүй. Юун[...], эдэ комиссинууд [...] мэдэлдэ орошоо [...] Тиимэ жэлдэ шии[...]гые тэды тоогоор [...]ко гэжэ дурадхагдаа гэе. Энээнһээ дулдыдангүйгөөр автомобильнуудые бүтээлгэ ехэ болгохо тухай бэлэдхэл хэгдэһэн, шиидхэбэринүүд абтаһан байха. Нэмэлтэ болгон бүтээгдэһэн бүхы шиинэнүүд шэнэ автомобильнуудта табигдажа, олохон жолоошод жолоо барижа ябахынгаа орондо колодкодо байһан автомашинануудаа тойроод лэ байдаг.

Эндэ ухаамсар юумэ юун гээшэб! Зөөри байхагүй гэлсэдэг. Хэрбээ тиимэ һаань автомобиль бүтээлгэдэ хэрэглэгдэдэг металлда гаргагдадаг зөөриие бага болгогты, автомашинануудые үсөөнөөр гаргагты, зүгөөр шиинэ үйлэдбэрилгые үргэдхэлгэдэ зөөри ехээр үгэгты. Тиигэбэл тэрэл тоото автомашинануудаар ехэ ашаа шэрэжэ болохо.

Үгы, иимэ юумэ хэжэ болохогүй гэлсэдэг. Юундэб? Госпландахи хүн бүхэн өөрынгөө бэшэһэн мүрые хараад лэ һуудаг. Нэгэ хүн автомашинанууд дээрэ «һуудаг», тэрээндэ шиинэнүүд хамаагүй. Нүгөөдэнь шиинэнүүд тухай һанаагаа зобожо һуудаг, зүгөөр ондоо хэрэг һонирходоггүй. Бүхы юумэнүүдые зохилдуулха тухай, бүхы юумые шухала хэрэгтэй хубяарнь хүгжөөхын тулада, экономикые хүгжөөхэ бүхы юумые зохилдуулхын тулада, бүхы юумые хамта дээрэнь зохёохо, үндэһэлхэ тухай багаар бododог юм. Энэ хадаа манай түсэблэлгын органуудай ехэхэн дутуу дунданууд мүн.

Түсэбүүдтэ оруулагдадаг олохон хубилалтанууд болон заһабаринууд юу харуулнаб гэхэдэ, эдэ түсэбүүд хүсэд һайн үндэһэ баримтагүй, хүсэд бодожо үзэгдөөгүй байна. Энээнэй түлөө түсэб зохёодог зургаанууд сүм харюусаха ёһотой. Дурсагдаһан баримтанууд хадаа предприятида хуулита ёһоной байха түсэбэй удха шанарые бага болгон, түсэбэй технико-экономическа бодомжонуудта болон үндэһэ баримтануудта хайша хэрэгээр хандаха ябадал гаргана, гүрэнэй журам һулаагуулна.

Үйлэдбэриин болон капитальна барилгын түсэбүүд олохон ушарта материально-техническэ хангалгын түсэбүүлтэй бага холбоотой байдаг. Ёһо тэдысэ тааруулан зохёохын тула түүхэй эд хэрэгсэл, материалнуудые гаргашалха нормо хэдэн олон ушарнуудта зорюута бага болгогдодог. Жэшээнь, аяар гурбадахи гү, али дүрбэдэхи кварталда ашаглалгада үгтэхэ предприятинуудай материалнууд болон түхеэрэлгэнь нэгэдэхи кварталай хэрэглэмжэдэ гээд оруулагдадаг.

Статистическэ дундуур зэргын тоонуудые баримталһан түсэбүүдые зохёодог ушарнууд үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэнь али нэгэн предприятиин бодото арга боломжые харадада абаха арга олгоногүй.

Түсэб зохёодог зургаануудай хүдэлмэридэ иимэ ехэ дутагдалнууд яахадаа үзэгдэнэб?

Түсэб зохёодог зургаануудай олохон хүдэлмэрилэгшэд нютагай байдалтай бага холбоотой байна, арадай ажахын һалбаринуудай байдалые мэдэнэгүй, бодото байдалай заһан оруулдаг шэнэ зүйлнүүдые обеёрногүй, харадаа абанагүй гээшэ ха. Түсэб зохёодог зургаануудай хүдэлмэриие үндэһөөрнь шэнэдхэн табиха, тэдэ зургаануудые промышленностьда болон барилга дээрэ хүдэлмэрилжэ зохихо зэргын дүй дүршэлтэй болоһон, шэнэ юумэ обеёрдог, дэмжэдэг мэргэжэлтэй кадрнуудаар, экономико һайса мэдэхэ мэргэжэлтэдээр хангаха шухала.

Зүгөөр промышленностьда хүдэлмэрилжэ, дүй дүршэл олохо гээшэмнай юун гэһэн удхатайб? Энээнэй тулада ямар нэгэн хүнэй хэдэн жэлэй туршада предприяти дээрэ хүдэлөө һаа хүсэд хүрэхэ гээшэ гү? Хүрэхэгүй, бидэ коммунистнууд дүй дүршэл гэһэн ойлгомжодо үлэмжэ ехэ удха шанар олгонобди. Дүй дүршэлтэй хүн гээшэ эгээн түрүүн өөрынгөө хэрэгые һайнаар мэдэдэг, шэнэ юумэ үүсхэдэг, түрүү, һайн юумэнэй түлөө тэмсэдэг, техникын хүгжэлтын хойноһоо, эрдэм наукын туйлалтануудай хойноһоо анхаран ажаглажа байдаг, мүнөөнэй технологиин хэм хэмжээ, арга боломжонуудые шэнэдхэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсодог хүн байха ёһотой.

«Дүршэлтэй хүнүүд» гэгшэд илангаяа түсэб зохёодог органуудта хүдэлмэрилдэг аад, бодото дээрээ бюрократ хойрогууд болошоо һаа, эгээн аюултай байна. Хуушанай, дадал болошоһон юумэнүүд тэдэнэй толгойдо бүхөөр орошоод, эдэнэр тэрэ хуушан юумэеэ хаяжа шададаггүй. Тиимэ хүдэлмэрилэгшэ бэеэ баалаха яашье дурагүй байдаг. Тиимэ хүн һууряар хангагданхай, салингынь абтажал байдаг, тиигээд, тухайлбал, иимэ гуримаар түсэб зохёодог байна: тус тус һалбариин даабариие жэлһээ жэлдэ нэгэ хэды процентээр ехэ болгоод лэ һанаа амар һуужа һуудаг. Үйлэдбэриин тэрэ һалбари саашадаа ашаг туһатай байха гү, али ажабайдал, эрдэм наукын шэнэ онол аргануудые олоод, шанарайнгаа, экономическа показателиингаа талаар түрүүшынхиһээ үлэмжэ һайн материалнууд бии болоо гү — эдэ бүгэдые тиимэ хүн огто һонирходоггүй.

Социалис байгуулалта болбол капиталис байгуулалтаһаа холо булюу һайн зүйлнүүдтэй байдаг. Манай байгуулалтын эрхэ байдалда үйлэдбэридэшье, ниитын харилсаануудташье үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ургаха, эдэбхи үүсхэлэй хүгжэхэ хизааргүй ехэ арга боломжонууд бии байдаг.

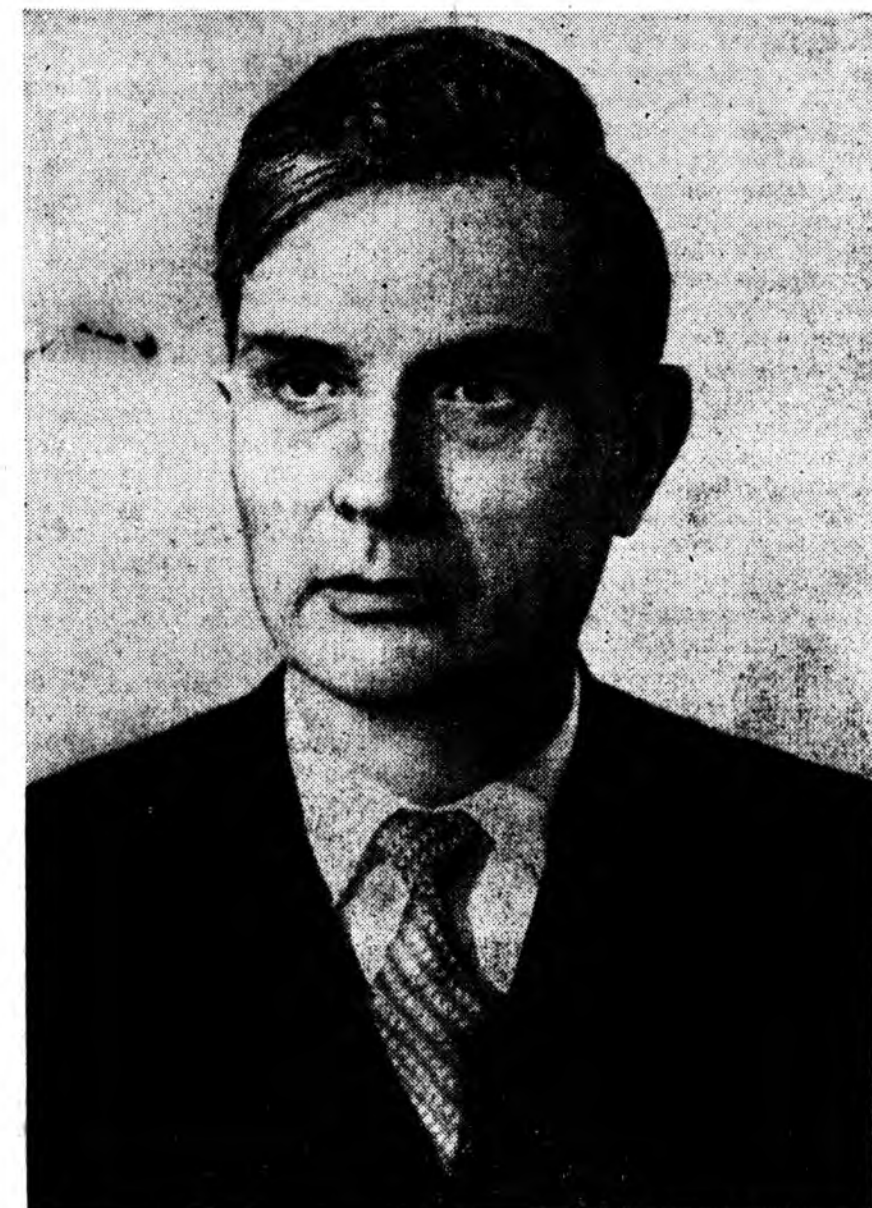
Капитализм хадаа үрдилдөөнэй хэрзэгы шэрүүн хуули ёһоор үйлэдбэреэ хүгжөөдэг, хэрбээ энэ үрдилдөөтэ тэмсэлдэ шэнэ юумые түрүүлжэ хэрэглээгүй һаа, жэшээнь, үнгэтэ металлые холисо зүйлнүүдээр һэлгээгүй һаа, хэрбээ хямда, ашаг олзотой юумые тоодо абаагүй һаа, капиталист панхаруутаха, хосорхо байна. Гоёожо хэлэхэдэ, хэрбээ капиталист гуулин, туулган дээрэл һуужа һуугаа һаа, сэхэшье, ондоошье удхатайгаар хэлэбэл, тэрэ капиталист шэнгэшэхэ байна, харин тэрэнэй конкурентнь мүнөөнэй, холисо хүнгэн материалнуудые хэрэглээ һаа, тэрэ өөдөө гараха жэшээтэй юм. Гуулин, туулган, холисо зүйлнүүд — тус ушарта юрын лэ жэшээ болоно. Эндэ үлэмжэ ехэ асуудалнууд тухай хэлэгдэжэ байна гэжэ таанар ойлгонот.

Иигэжэ хэлэхэдээшье болохо: хайшаа юм, харыт, социалистическэ промышленностиие бүри түргэнөөр хүгжөөхын тула манда үрдилдөөтэ тэмсэлэй эрхэ байдал дутадаг юм ха юм. Зүгөөр мэнэ һаяхан минии дурдаһан бюрократ хойрогууд лэ иимэрхүүгээр ойлгожо болохо байна.

Түсэблэлгэдэ, үйлэдбэриин хүтэлбэрилгэдэ шэнэ, түрүү юумэнүүдэй али болохоор, эдэбхитэйгээр дэмжэгдэжэ байхын тулада, түрүү наука, техникын туйлалтанууд арадай ажахын хүгжэлтэдэ түргэнөөр, экономическа талаараа таарамжатайгаар хэрэглэгдэжэ байхын тулада бидэ юу хэхэ ёһотойбибди? Энээнэй тулада эгээн түрүүн захиргаанай бүхы аппарат олониитын зүгһөө саг үргэлжэ хинагдажа байха зэргэтэй, олониитэ зон өөһэдөө шэнэ юумые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ хабаадалсажа байха, тэрэ шэнэ юумые бодото байдалда хэрэглэхын түлөө оролдохо ёһотой.

Ажабайдал гээшэмнай нэгэл һууридаа байдаггүй. Хүн бүхэн энээниие өөһэдынгөө дүй дүршэл дээрэһээ мэдэнэ. Мүн эрдэм наукыншье, экономико, техникыншье талаар ажабайдал нэгэл зандаа байдаггүй. Эгээл тиимэһээ бидэнэй урагшаа дабшахада һаалта хэдэг бүхы юумые шүүмжэлгын гал доро, тон нарин гэгшын хиналта доро барижа байха ёһотойбди. Манай коммунис һайхан байдалда улам түргэнөөр дэлгэрхынь, урган бэхижэхынь тула шэнэ, һай-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

Михаил Андреевич СУСЛОВ.

Нүхэр Михаил Андреевич СУСЛОВТА

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет, Советскэ Союзай Коммунис партиин болон уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ ажал ябуулагша Таниие, жара наһа гүйсэһэнтэйтнай дашарамдуулан, халуунаар амаршална.

Марксистско-ленинскэ үзэл сурталай мандахын түлөө, коммунизмын илалтын түлөө танай хэжэ байдаг үдэр бүриин ажалые парти, манай ороной ажалшад үндэрөөр сэгнэнэ.

Хүндэтэ Михаил Андреевич, олон жэлдэ элүүр энхэ ажаһуухыетнай, манай агуу ехэ арадай аша туһада үрэ ехэтэй ажал ябуулгаяа үргэлжэлүүлхыетнай үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ. **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр М. А. Сусловта Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай

КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр М. А. Сусловай жара наһа гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Коммунис партиин, Совет гүрэнэй үмэнэ тэрэнэй ехэ габьяатай байһые тэмдэглэжэ, нүхэр **Суслов** Михаил Андреевичтэ **Социалис Ажалай Геройн** нэрэ зэргэ олгожо, тэрээндэ **Ленинэй** орден, **«Хадуур, балта»** гэжэ алтан медаль барюулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1962 оной ноябриин 20.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ

НҮХЭР Н. С. ХРУЩЕВОЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭ[Л]

хан бухы юумэнүүдэй һалбаран бадарха харгы замыень сэбэрлэжэ үгэхэ хэрэгтэй. Манай бухы ажал хүдэлмэри эдэ зорилгонуудта зорюулагдаха зэргэтэй. Советскэ социалистическэ экономикоёо хүгжөөлгэдэ хүн бүхэнэй материальна болон моральна урмашалга хангаха, үргэн нинтэ зоной хабаадалгатайгаар партийногүрэнэй хинались габиха, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ дэлгэрүүлхэ мэтын тон шухала аргануудые оруулалсан, манай бухы оньһон арганууд хэрэглэгдэдэг байха зэргэтэй.

Энээнтэй дашарамдуулан, түсэб зохёодог манай эгээн шухала зургаанууд ямар кадрнуудһаа бүридэнэб гэжэ нарнаар хаража үзэхэ хэрэгтэй. Олохон ушарта эдэ зургаануудта студентын һандалиһаа — университет, институдуудһаа сэхэ орожо ерэдэг. Тэдэнэй олонхинь үйлэдбэриин дүй дүршэлгүй, ажахы эрхилэлгын, ажалай эмхидхэлэй, тоо бүридхэлгын үндэһэ һуурие мэдэдэггүй байха юм. Эдэ хүнүүд мотоорой хүнхинэхыешье дуулаагүй аад, экономическа «үнэн ушарнууд» тухай яряжа байдаг, Советскэ Союз мэтын иимэ ехэ орон доторхи үйлэдбэрие түсэблэхэеэ һэдэдэг байха юм. Иимэ юумэ яахадаа болоноб? Олохон ушарта эндэ танил талынхиия, ойро дүтынхиеэ хараха мэтын эрмэлзэлгэ гарана гээшэ ха. Басни дотор хэлэгдэдэгэй ёһоор, «арсалапай этигэмжэдэ хүртэһэн» хүдагы үнэгэнэй оролдолгоор энэ ушарта томилолго хэгдэнэ ха юм.

Дээдэ һургуули дүүргэһэн бухы нүхэд үйлэдбэриин һургуулиие, ажабайдалай гэшхүүрые заатагүй дамжажа гараха зэргэтэй.

Түсэблэлгын арга шадабарие һайжаруулха талаар горитой ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Мүнөө үедэ хэрэглэгдэдэг түсэбэй олохон показательнууд предприятинуудай хүдэлмэриие хүсэд дүүрэнээр сэгнэхэ арга олгоногүй, капиталовложени болон гол фондиуудые бүри ашагтай һайнаар хэрэглэлгэдэ, шухала янзын продукци бүтээлгэдэ, продукциин өөрынь үнэ хямдаруулгада, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ, продукциин шанар һайжаруулгада предприятинуудай урмашалгые ханганагүй. Түсэбэй гол зүйлынь бологшо валовой продукци ажахыдахи бодото байдалые хүсэд элирхэйлэн харуулнагүй, энээн дээрэһээ боложо, хямда, эгээн орёо зүйлнүүдые бүтээхэдэнь, түсэбөө бухы номенклатурын ёһоор дүүргэхэдэнь предприятинуудта аша туһагүй болоно.

Промышленна продукциин сэн тогтоолгодо зохидгүй муу байдал тохёолдонхой. Эрдэм ухаанай үндэһэ һуури баримталһан үнэ сэнгэй бии бололгын асуудалые зүбөөр шиидхээгүй һаа, научна талааран үндэһэ баримтатай үнэ сэнгүүдые тогтоогоогүй һаа, үйлэдбэриие түсэблэлгэдэ бии байгаа олохон горитойхон дутагдалнуудые зайсуулхын аргагүй, ажахын тоосоо хүсэд бэелүүлхын аргагүй, предприятинуудай ашаг олзотойгоор ажаллаха эрхэ байдал хангахын аргагүй юм.

Үйлэдбэриин түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар мүнөө бии байгаа показательнууд предприятинуудай хүдэлмэриие хүсэд зүбөөр элирүүлнэгүй. Хэдэн жэшээ харуулхамни. Цемент абалга манайда тоннонуудаар тодорхойлогдодог. Харин тиихэдэ, цементын шанарынь ондо ондоо байдаг, тиимэһээ нэгэ тонно цементын өөрынь үнэ сэн баһал адли бэшэ байдаг, юундэб гэхэдэ, цементын шанарай һайн байха тудам, цемент абалгада үлэмжэ ехэ гаргаша хэгдэдэг гэжэ хүн бүхэндэ мэдээжэ байха юм. Үгыншье һаа, түмэрбетоной зүйлнүүдые бүтээдэг заводуудай продукци абаад үзыт. Энэнь кубическа метрнүүдээр хэмжэгдэдэг, харин тэдэ бүтээмжэнүүдэй олон янзын байһаниинь, тэдэниие бүтээлгэдэ ондо ондоо хэмжээнэй ажалай гаргашалагдадагынь хараада абтанагүй бшуу. Мүн тэрэшэлэн прокат бүтээлгэ тоннонуудаар тодорхойлогдодог. Эндэ показателинь адли юм. Харин, жэшээлбэл, хүндэ шанарай зүйлнүүдые бэлэд-

хэлгын ехэ ажалтай байхадань, муушаг сортын прокадай, хүйтөөр шэрээжэ бүтээһэн лине түмэрэй гү, али групнуудай ажалынь баһа нэгэ ондоо байха юм. Дурсагдаһан зүйл бүхэн ажал, хэрэгсэлэй ондо ондоо гаргашатай байдаг.

Бүтээгдэдэг зүйлнүүдэй шанарые хараада абангүйгөөр, гансал тоогойнь галые баримталхада, предприятинуудай хүдэлмэри тухай үнэн зүб ойлгомжо бии болодоггүй гэжэ эндэһээ харагдана. Олохон ушарта иимэ юумэн болодог: ажал багатай аад, хүндэ шэгнүүртэй зүйлнүүдээр даалгабаряа үлүүлэн дүүргэһэнэй ашаар, тоннажай талаар түсэбөө дүүргэһэн завод шагнал абадаг, харин бүри ехэ хүдэлмэритэй аад, багахан шэгнүүртэй продукци бүтээдэг ондоо завод тоннажай талаар түсэбөө бишыханшье тэдыгээр дүүргээгүй бол, шан ашадаггүй ушарнууд олон үзэгдэнэ.

Предприятинуудай хүдэлмэриие эгээн зүбөөр элирүүлэн харуулха показательнуудые, продукци бүтээлгые хараадаа абалгын ба үйлэдбэриин ажал ябуулгые сэгнэлгын тиимэ показательнуудые зохёон бии болгохын тула, ондо ондоо һалбаринуудтай промышленностиин тус тус заводуудта зохихо зэргын туршалгануудые хэхэ хэрэгтэй болоно гээшэ ха.

Энээнтэй дашарамдан, предприятиин хүдэлмэриин шанарые харуулдаг зүйл бологшо ашаг олзо тухай асуудал гараад ерэнэ. Социалис ёһоной ажахы дээрэ абажа харахада, ашаг олзо гээшэ хоёр талатай байдаг юм гэжэ зарим экономистнууд хараадаа абанагүй. Хэрбээ манай социалис ёһоной бухы ажахые нинтэ дээрэнь абажа харабал, экономическа категори бологшо ашаг олзо манай ажахыда капиталис обществын эрхэ байдалайхиһаа тад ондоо социальна удха шанартай байдаг. Капиталис үйлэдбэридэ ашаг олзо хадаа үйлэдбэриин уг зорилгонь, тэрээниие хүгжөөлгын гол урмашалынь байха юм. Социалис ёһоной ажахыда гол зорилгонь обществын эрилтые хангалга болодог. Манай промышленность ашаг олзо абахын тулада продукци бүтээдэггүй, харин бухы обществодо шухала хэрэгтэй байдаг дээрэһээнь лэ продукци бүтээдэг юм.

Теэд ганса предприяти абабал ондоо байдалтай ха юм. Энэ ушарта предприятиин ажал ябуулгын аша үрын экономическа хэмжүүрнь бологшо ашаг туһа тухай асуудал шухала удха шанартай байдаг. Предприяти ямараар ажалланаб — гарзатайгаар гү, али аша туһатайгаар гү, ниитын зөөриие тэрэ гарзада оруулна гү, али арьбадхана гү—энэнь угаа ехэ удха шанартай байдаг. Ашаг олзые хараадаа абаагүй һаа, предприятиин ажахын ямар хэмжээндэ эрхилэгдэжэ байһые, бүгэдэ арадай жасада тэрээнэй хэр ехэ юумэ оруулдагые тодорхойлхын аргагүй болодог.

Социалис ёһоной ажахые тодорхойлон харуулхадаа, ашаг олзые бухы арадай ажахы тушаа, тус тус предприяти тушаа абажа хараха ойлгомжонуудые холижо худхажа болохогүй.

Һүүлэй үедэ экономическа олохон асуудалнуудаар «Правдада», «Известидэ», «Экономическа газетэдэ» горитойхон дискусси дэлгэрһэн байна. Тэрээндэ промышленностиин болон барилгын олон мэргэжэлтэд, ажахын хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд-экономистнууд хабаадалсаа. Дискуссиин үедэ, мүн КПСС-эй ЦК-да сэхэ эльгээгдэһэн бэшэгүүд соо олохон үнэтэ дурадхалнууд оруулагдаһан байна. Эдэ дурадхалнуудые анхаралтайгаар хаража үзэхыень, шухала хэрэгтэй, бодомжотой зүб бухы зүйлнүүдыень түсэблэлгээ һайжаруулхадаа хэрэглэхыень түсэблэлгын зургаануудта, СССР-эй Наукануудай Академиин экономикын институдта даалгаха ёһотой. Эдэ дурадхалнуудые шэнжэжэ үзэһэнэй үндэһөөр, үйлэдбэри түсэблэхэ хэрэгые һайжаруулгада, мүн ажалаа научна ёһоор эмхидхэлгэдэ зорюулагдаһан экономическа шэнжэтэй һайшаал дурадхалнуудые зохёохо хэрэгтэй.

Түсэблэлгын бухы зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулгада, тэдэниие мэргэжэлтэй кадрнуудаар бэхижүүлгэдэ, даалгагдаһан хэрэгтээ тэдэнэй улам харюусалгатай байха ябадалда Центральна Комитет ехэхэн удха шанар олгоно. Түсэблэлгын организацинууд гүрэнэй аша туһые сахин хамгаалжа байха зэргэтэй, ажал хүдэлмэридөө гансал өөрын, нютагай тала барималгын ямаршье нүлөөдэ орохо ёһогүй.

Нүхэдүүд! Түсэблэлгынгөө бухы системые зохихо зэргын гуримтай болгохын тула түсэб зохёодог зургаан бүхэнэй зорилгые нарин зүбөөр тодорхойлхо, бэе бэеэ дабталсадаг ябадалые болюулха, түбэй болоод нютаг нютагуудай түсэб зохёолгын гүрэнэй эмхи зургаануудай зорилгонуудые наринаар тодорхойлхо шухала. Түсэблэлгын мүнөөнэй гурим ямар гол дутагдалнуудтай байнаб?

Нэгэ үедэ оронойманай бухы промышленность гурбан хуби: союзна, союзно-республиканска ба нютагай промышленность боложо хубаардаг һэн. Тиихэдэ СССР Союзай Госплан союзна промышленностиин хүгжэлтые, мүн зарим тэлыгээр союзно-республиканска промышленностиин хүгжэлтые түсэблэдэг байгаа. Нютагай промышленностиие республиканууд болон нютагай Советүүд түсэблэдэг һэн. Һүүлэй жэлнүүдтэ республиканууд арадай ажахые хүтэлбэрилхэ бүрин эрхэтэй болоһон байна. Түсэблэлгын асуудалнууд баһал республиканuudта дамжуулагдаһхай. Тиимэ болохолоороо, республиканска зургаанууд республикынгаа арадай ажахые түсэблэһэнэй түлөө мүнөө бүри мүһэн харюусана.

Иимэ юумэ бидэ хээбди, теэд бодото дээрээ түсэб зохёодог союзна болоод республиканска зургаануудай хүдэлмэриие шэнэлхэн табяагүй байнабди. Энээнһээ боложо, бэе бэеэ дахин дабтаха ябадал гарана. Түбтэшье, нютагуудташье үсөөн бэшэ ушарта нэгэл адли хүдэлмэри хэгдэжэ байдаг.

Арадайнгаа ажахые хүтэлбэрилгын түлөө, тэрэниие түсэблэлгын түлөө республикануудай харюусалгые ёһотой гэгшээр дээшэлүүлхын тула түсэбүүдые зохёохо, тэдэниие бэелүүлхэ хэрэгые республиканuudта, тэдэнэй Госплануудта, арадай ажахын соведүүдтэ сүм даалгаха шухала. Нютагай хүдэлмэрилэгшэд ажахынгаа арга боломжонуудые, республиканuudай байгаалиин баялигые, хүдэлмэриингөө хүсэнүүд гэхэ мэтые үлэмжэ һайнаар мэдэнэ бшуу.

Түсэблэлгын түбэй зургаан багахан аппаратай аад, научна ёһоор түсэблэхэ тон мэргэжэлтэй зургаан байха ёһотой. Тэрээнэй зорилгонь гэхэдэ, холын хараата түсэбүүдые зохёохо, арадай ажахын хүгжэлтын арга боломжонуудые харуулха, тиихэ зуураа, коммунис общество байгуулгын гол зорилгонуудые тодорхойлһон партиин Программые үндэһэ баримта болгохо зэргэтэй.

Оронойнгоо арадай ажахын хүгжэхэ саашанхи арга боломжонуудые тодорхойлходоо, Госплан болбол союзна республика бүхэнэй арга шадалые, түүхэй эдүүдэйнь баялигые, коммунизм байгуулгын бүгэдэ арадай хэрэгтэ тус республикын оруулһан нэмэри хубитые хараадаа абаха ёһотой.

Союзна республиканууд бүхэсоюзна арга боломжонуудые болон даалгабаринуудые тоодо абажа, өөһэдынгөө арадай ажахые хүгжөөхэ тодорхой түсэбүүдые зохёохо байна. Тэдэ түсэбүүдынь республикын болоод бухы дээрээ оронoй экономикын хэлбэришэгүйгөөр хүгжэхын тула зөөри хэрэгсэлээ, арга боломжоёо эгээн хүсэд һайнаар ашаглаха ябадал хараалха байна.

Союзай Госплан болбол республиканууда зүгһөө табижа эльгээһэн түсэбүүдые алишье талаһаань хаража, шэнжэжэ үзэхэ, бухы союзай түсэб зохёохо зэргэтэй. Тиихэ зуураа, иимэ юумэндэ онсо анхарал табиха ёһотой гэбэл, союзна республиканuudай болон бухы оронойманай арадай ажахын түсэбүүд хадаа экономикынгоо адли тэгшээр хүгжэхэ ябадалые хараадаа абаха, оронойнгоо арадай ажахые хүгжөөхэ тухай партиин Программа дотор, партиин съезднүүдэй шиидхэбэринүүд дотор, парти, правительствын заабаринууд дотор табигдаһан эрилтэнүүдтэй зохилдохо ёһотой.

Түсэблэлгые ингэжэ эмхидхэхэ гээшэ арадай ажахые түсэблэлгэдэ нэгэ газарһаа хүтэлбэрилгын үндэһэ һуури саашадань хүгжөөхэ гэһэн удхатай, гиихэ зуура, союзна республиканuudай болон нютагай органуудай эрхые ехэ болгохо, ажалшадай зохёохы эдэбхи үүсхэлые улам бадаруулха гэһэн удхатай юм.

Госплан хадаа оронойнгоо арадай ажахын хүгжэлтые холын хараатайгаар түсэблэхэ ёһотой гэжэ хэлэхэдээ, нүхэдүүд, би алдажа хэлээ бэшэб. Түсэблэлгын союзна зургаанудай хэхэ ажалые болон зорилгонуудые бүри нарин һайнаар тодорхойлхо саг ерээ.

Мүнөө Госэкономсовет холын хараата түсэбүүдые зохёохо асуудалнуудые эрхилнэ, харин Госплан болбол түсэбүүдые жэл жэлээрнь бэелүүлхэ хэрэгые эрхилнэ. Эдэ зургаануудай зорилгонуудынь олохон ушарта адлишуу болошодог. Иимэ ушарнууд үзэгдэдэг: арадай ажахые хүгжөөхэ холын хараата асуудалнууд Госэкономсоведтэ даалгагдаха ёһотой байһан аад, союзай Госпланда даалгагдашадаг гү, али Госпланда даалгагдаха асуудалнууд Госэкономсоведтэ даалгагдашадаг байна. Тиигэжэ, энэ хоёр шухала зургаануудай эмхидхэгдэхэдэ табигдаһан гол ёһон эблэгдэдэг байха юм.

Эдэ зургаануудай уялгые бүри һайнаар тодорхойлхын тула, тэдэниие оронойнгоо арадай ажахые түсэблэлгын ба хүтэлбэрилгын мүнөөнэй байгууламжатай тааруулха шухала. Хэрбээ Госплан арадайнгаа ажахые холын хараатайгаар түсэблэлгэ эрхилээ һаа, тайлбарилан хэлэбэл, мүнөө Госэкономсоведтэ даалгагдаад байһан хүдэлмэри хэдэг байгаа һаа, таарамжатай юм. Харин мүнөө Госпланай эрхилдэг жэл жэлэй түсэбүүдэй бэелүүлэлгын ажалые Арадай ажахын союзна соведтэ (СССР-эй СНХ-да) даалгаха хэрэгтэй.

Арадай ажахын түсэбэй бэелүүлэгдэхэ үедэ гараһан асуудалнуудые түргэнөөр шиидхэхын тула, арадай ажахын союзна соведтэ захиргаалха эрхэ олгогдохо байһаниинь элитэ. Министрнүүдэй Соведэй комиссиин мүнөө шиидхэдэг ажахын байгуулалтын асуудалнуудаар үдэр бүриин хэрэгүүдые арадай ажахын союзна соведтэ дамжуулха ёһотой байгаа. Тиихэ зуураа, энээндэ захиргаалха зарим тэды эрхэ олгохо байна. Баталагдаһан түсэбэй ба бюджедэй хэмжээнһээ гарадаг асуудалнууд лэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэмжэдэ табигдаха байна.

Ажахын байгуулгын үдэр бүриин асуудалнууд гэдэг юун гээшэб? Энэмнай ажабайдалда бии боложо, ямар нэгэн юумэеэ нэгэ һалбариһаа нүгөөдэдэнь оруулхые баадхадаг асуудалнууд мүн. Энэ хэрэгые хэн эрхилнэб? Түсэбүүдые бэелүүлдэг зургаан эрхилдэг. Энэмнай мүнөө Госплан болоно, саашадаа арадай ажахын союзна совет энээниие эрхилхэ байна. Үдэр бүриин хэрэгүүдые эрхилхэ комиссида эдэ асуудалнуудай шиидхэгдэтэр тус зургаан хүлеэжэ байха аал? Теэдшье энэ комисси Госплангүйгөөр гү, али Арадай ажахын союзна соведгүйгөөр тус асуудалнуудые шиидхэжэ шадахагүй ха юм. Иигээд лэ баһа үлүү һаалта бии болошоно, тодорхой асуудалнуудые шиидхэхын тула хэдэн арбаад хүнүүд суглаан зүблөөндэ һуужа байдаг. Шадажа эмхидхээ һаа, олонхи асуудалнуудые суглаан зүблөөнгүйгөөршье Арадай ажахын союзна совет шиидхэхэ байха гэжэ һананаб.

Һууриһаа: зүб гэһэн абяан гарана.

Тиимэ болохолоороо, бухы оронойманай хэмжээндэ арадай ажахые түсэблэлгын ба хүтэлбэрилгын нарин нягта гурим байгуулагдаха болоно.

Предприятинуудые хүтэлбэрилгэдэ демократическа гол ёһонуудые хүгжөөлгэ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл

Нүхэдүүд! Коммунизм байгуулхын түлөө ажалай бүтээсые саг үргэлжэ, хурдан түргэнөөр дээшэлүүлхэ гээшэ шиидхэхы ехэ удха шанартай байдаг. Түрүүшын арбан жэлэй турша соо промышленностьда ажалай бүтээсые хоёр үлүүтэй дахин, хорин жэл соо дүрбэ — дүрбэ хахад дахин ехэ болгохо гэһэн үндэһэн шухала зорилго партиин Программа дотор табигдана.

Долоон жэлэй дүрбэн жэл соо бидэнэр энэ гол шэглэлдээ нилээд амжалта туйлаабди. Промышленна продукциин бухы ургалтын гурбанай хоёр хубинь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар абтаа. Гэбэшье, туйлагдаһан үрэ дүнгүүдээ хэтэрхы ехээр сэгнэжэ болохогүй. Промышленностьда, барилгада, хүдөө ажахыда ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тушаа долоон жэлэй түсэбөөр тогтоогдоһон даалгабаринууд дүүргэгдэнэгүй.

Ажалай бүтээсэ тухайда бидэ тон ехэ хэлэдэгшье, бэшэдэгшье гээшэбди. Зүгөөр ажалай бүтээсэ хүн бүхэндэ өөртэнь, мүн бухы обществодо ямар удха шанартайб гэжэ хүн бүхэнэй һайнаар ойлгохо ябадал заримдаа туйланагүйбди гэжэ хэлэхэ байнаб. Хэрбээ ажалшадай хэдэг ажалай бүтээсэ ехэ болонгүйгөөр, нэгэл хэмжээндээ байжа байгаа һаа, ажана байдал һайжаруулхын аргагүй юм. Тиимэ эрхэ байдалда арадай эрилтэнүүдые хангалгада зорюулагдадаг зүйлнүүдэй хэмжээн ехэ болохогүй, тиимэһээ совет хүнүүдэй байдалшье һайжархагүй һэн. Хэрбээ ажалша хүн ажалайнгаа бүтээсые нэгэл хэмжээндэ байлгаа һаа, ажабайдалынь муудажашье болохо юм, юундэб гэбэл, обществын ургажа, эдихэ, хэрэглэхэ хүнүүлэй олошоржо байхадань, харин материальна баялигууд ехэ болохогүй байна бшуу.

Ажалай бүтээсын саг үргэлжэ ехэ болоходонь лэ арад зоной ажабайдал һайжарха юм гэжэ хүн бүхэнэй ойлгохонь шухала.

Олохон предприятинуудта, зарим совнархозуудта, үнгэрэгшэ жэлдэ хэтэрхэдээ зарим республиканuudта бухы дээрэнь ажалай бүтээсын ургалтын темп дунда зэргын салингай ургалтын темпһээ гээгдэжэ ябаһаниинь огто зохихогүй юм. Ажалай бүтээсын ургалта салин хүлһэнэй дээшэлэлгэ хоёрой хоорондохи зүб тэнсүүриие эбдэбэл, арадай ажахын адли тэгшээр хүгжэхэ хэрэгтэ ехэхэн таарамжагүй ябадалай гараха байһаниинь элитэ.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгые нилээд түргэдхэхэ арга боломжонууд манайда бии гээшэ гү? Хэлсээнгүй бии. Промышленна предприятинууд болон барилганууднай жэл ерэхэ тудам шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр бүри һайнаар хангагдажа байна. Ажал хүдэлмэримнай электричествын элшэ хүсөөр улам һайнаар хангагдажа байна. Хүдэлмэришэдэй мэргэжэл, культурна хэмжээн ехэ болоно. Ямар юумэн дутанаб? Энэ хэрэгтэ үдэр бүри анхарал табиха ябадал дутана. Һүүлэй үедэ олохон партийна организацинууд ажалые болоод үйлэдбэрилгые эмхидхэлгэдэ, предприятинуудые хүтэлбэрилгэдэ бии байгаа ехэхэн дутагдалнуудтай эбсэшоод байна гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ элдэб олон зүйлнүүдһээ уламжалдаг. Зүб нормо табилга хадаа ажалые эмхидхэлгэдэ ехэхэн удха шанартай юм. Хүдэлмэриин энэ шухала һалбари манайда эли бодоор хүсэд сэгнэгдэнэгүй. Харин ажалые нормотой болгохо гээшэ олон миллион хүнүүдэй өөһэдынь хэрэгтэй холбоотой политическэ ехэхэн асуудал болоно.

Ажалай нормонуудые хэрэг ушараа тон һайнаар мэдэжэ, тогтоохо зэргэтэй. Тэдэ нормонууд ажалай бүтээсын, салин хүлһэнэй шухала хэмжээе хангаха ёһотой. Үйлэдбэриин нормо тогтооходоо, хүдэлмэришэдые өөһэдыень, үйлэдбэриин түрүүшүүлые үргэнөөр хабаадуулха хэрэгтэй, нормонуудые шэнээр хаража үзэхэдөө, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ эмхидхэлэй болон техническэ хэмжээнүүдые заатагүй абахаар энэ хэрэгые эмхидхэхэ ёһотой.

Нүхэдүүд, гол асуудалһаа нэгэ бага хадууран, Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ ажахыгаа хүтэлбэрилгын дүй дүршэлһөө зарим тэды жэшээнүүдые харуулхамни. Өөрынгөө политическэ ажал ябуулгые би Донбассай рудник дээрэ, революциин урда тээ тэндэ хүдэлмэришэнөөр ажаллажа ябахадаа эхилһэн байгааб. Граждан дайнай дүүрэхэдэ дахин өөрынгөө руднигта бусажа ерэхэдэмни, намайе партийна ажахын хүдэлмэридэ, хожомынь партийна хүдэлмэридэ эльгээгээ һэн. Намтай суг хүдэлмэрилһэн хэдэн олон нүхэдые—рудник даагшые, горнягуудай профсоюзай рудничиа комитедэй түрүүлэгшые, парторганизацинуудай секретарьнуудые һананам. Тэрэ үедэ нормонуудые шэнээр хаража үзэлгэдэ ямар ехэ бэлэдхэл хэгшэ бэлэйбибди, энэ асуудалда ямар ехэ анхарал табигша бэлэйбибди! Бидэнэр хүдэлмэришэдтэ ошожо, ажалайнгаа нормые ехэ болгохо тухай тэдэнтэй сэхэ хөөрэлдэгшэ һэмди. Революциин урда тээ шахтада хамта хүдэлмэрилжэ ябаһан хүдэлмэришэдтэй тус асуудалнуудаар би олон удаа хөөрэлдэгшэ һэм.

Энэмнай 1922 ондо байгаа. Хүдэлмэришэдтэ ерэжэ, һандаргагдаһан ажахыгаа хайшан гээд һэргээн бодхоохо тухай тэдэнтэй хамта зүбшэн хэлсэдэг һэмди. Тэрэ үедэ хүдэлмэришэдэй ниитэ эрдэмынь, политическэ гэгээрэлынь мүнөөнэйхиһөө шал ондоо байгаа даа. Парти манай бэрхэшээлнүүд болон зорилгонууд тухай хүдэлмэришэдтэ хэлэдэг һэн, тиин хүдэлмэришэд энээниие ойлгожо, бидэниие зүбшөөрдэг, ажалай үлэмжэ ехэ, зүйтэй зүб нормонуудые тогтооходо өөһэдөө туһалдаг, тэдэ нормонуудые хүлеэн абадаг һэн.

Теэд энэ хүдэлмэри мүнөө манайда ямараар эмхидхэгдээд байна гээшэб? Олохон предприятинуудай болон барилгануудай партийна организацинууд нормонуудай хэзээ шэнэдхэн хаража үзэгдэхые мэдэнэгүй. Энээнэй эсэстэ нормо тогтоохо шухала хэрэг зарим газарта хойрог янзаар, захиралтын ёһоор үнгэргэгдэнэ. Хэрэг ажалдаа иимээр хандажа огто болохогүй. Ажалшадай дунда хүдэлмэри ябуулхаһаа үлэмжэ шухала асуудал гэжэ партийна организацинуудта байхагүй юм.

Нормонуудые шэнээр хаража үзэлгэтэй холбоотой нэгэ баримта тухай би хэдэ дахин хэлэһэн байгааб, мүнөөшье дахин дурдаха хүсэлтэйб. Иимэ ушар Петровско руднигта болоо һэн. Нормо шэнээр хаража байха үедэ би хүүдинсэдэ ошобоб. Тэндэ үнинэй түмэршэ дархантай уулзабаб.

Тэрэмни намһаа һураба: нүхэр Хрущев, та намда юундэ нэгэ залуу басаганиие эльгээбэ гээшэбта, тэрэтнай хүдэлмэри хэдэг газартамни орожо ерээд, хронометр барьяад байнал. Тэрээнэй юундэ ерэһые би мэдэнэб, ажалаймни нормые шалгахаяа ерээ. Шагналши: ши өөрөө ерээд, юу хэхэ хэрэгтэйб — хэлээд үгэ. Тийгээ һаашни, мүнөө минии нормо хэды шэнээн бэ, тэрэнээ хайшан гээд ехэ болгохобиб гэжэ шамда өөрөө хэлэхэб. Тиигээд энэл басаганиие намһаа холо болгогты. Энэншье ойлгостой ха юм даа. Үйлэдбэриие мэдэхэгүй хүнүүдэй ерээд шалгажа, һургажа байхадань, түмэршэ дарханда ехэ аягүй байгаа бшуу. Теэд хүдэлмэриие хайшаншье гээд һаа, хараадаа абаха хэрэгтэй ха юм гэжэ би тэрээндэ харюусабаб. Тиихэдэмни түмэршэ дархан: ши дуулалши, би юу хээбиб,—гэжэ хэлээ һэн.

Минии хаража байхада, деталь бүтээлгэдэ гаргашалагдадаг сагые тэрэ басаган хэмжэнэ хэбэртэй. Тиихэдэнь би зорюута хяһа соо бага гал баряад байгааб (тэндэ изоляторай хэрэгсэл хэгдэжэ байгаа). Нэгэ түмэр абаад, отолһон бэеэрээ, хяһа соо хэжэ, тэрэнээ халаагаад, дабтаад, ондоо нэгэ шабын түмэр табибаб. Тэрэ басагамнай хэмжэжэл байна. Тиигээд тэды сагай гаргашалагдаһые тэмдэглээд, нормыень тооложо үзөөд ябашаба.

Тэрэ басаганай ябаһан хойно би хяһа соо ехэ гал аһаагаад, олон шабын түмэр хэжэ, тэрэнээ бүри ехээр халаабаб. Би баһа ондоо зэмсэгтэй байгааб. Хажуудамни басаганай ерээд байхада изоляторай түмэрые гараараа нугалжа байһанаа, тэрэнэй ябахадань тусгаар балтаараа ажалладаг байгааб. Нэгэл сохиходомни изоляторай хэрэгсэл бэлэн болошодог һэн. Хронометраж гээшэ иимэ юумэл даа, тэрэ басаганай тодорхойлһон нормо гэдэгынь [...] юумэл даа.

Нүхэдүүд, үнэхөөрөө, [...] байдаг юм. Таанар хүд[...] ришэдтэ ошожо, тэдэнтэй [...] хөөрэлдэгты, ажалай бүт[...] тэды шэнээгээр ехэ бол[...] хэрэгтэй болоод байна, [...] гээд энээниие хайшан [...] хэхэ гээшэб гэжэ т[...] дэ хэлэгты. Хүдэлмэр[...] өөһэдөө таанарта хэлэжэ[...] хэ байха, юундэб гэбэл хү[...] мэришэн бүхэн өөрынгөө [...] резвэтэй байдаг. Би өөрө[...] дэлмэришэ ябажа үзэһэн [...] хүдэлмэришэн гээшэ рез[...] гүй байдаггүй юм гэжэ [...] мэдэнэб.

Хүдэлмэришэдтэй хөөрэ[...] ты, юу хэхэ хэрэгтэйб [...] хэлэгты, тиихэдэтнай [...] таанарые зүбөөр ойлгохо[...] ха. Теэд хүдэлмэришэндэ [...] ходоо, захиргаалагша-б[...] радай янзаар бэшэ, хар[...] рэ хүдэлмэришэнэй нүх[...] мэтээр ерэхэ хэрэгтэй; [...] һаа хүдэлмэришэн һа[...] бодоһоноо бултыень х[...] ажалай бүтээсэ ехэ бол[...] өөрынь үнэ хямдаруулх[...] ла бии байгаа бухы арга[...] ломжонуудаа элирүүлэ[...] руулха байха.

Энэмнай, нүхэд, ажал[...] тээсэ дээшэлүүлхын [...] тэмсэлэй эгээн шухала [...] дал мүн!

Предприятинуудые бол[...] рилгануудые хүтэлбэр[...] демократическа ёһо гури[...] шадань хүгжөөхэ асу[...] дэлгэрэнгышэгээр тогто[...] наатай байнаб. Предп[...] нуудай ажал ябуулгын [...] далнуудые шиидхэлгэдэ [...] мэришэдэй болон алба[...] шадай коллективүүдэй [...] дээшэлүүлхэ гэһэн гол [...] шэглэл манай партиин [...] рамма дотор үгтэнхэй.

Промышленность хү[...] рилгээ шэнэдхэн т[...] ябадал үйлэдбэриие хү[...] рилгэдэ ажалшадай ү[...] гэнөөр хабаадалсаха ар[...] гоо. Долоон жэлэй т[...] проектые зохёоходо м[...] хэзээ хэзээнэйхиһээ ол[...] дэлмэришэд, мэргэж[...] предприятинуудай ба б[...] нуудай коллективүүд [...] далсаһан байна. Үйлэ[...] хэдэн олон зүблөөнүүд[...] комиссинууд манайда б[...] гогдоод, ажаллажа [...] Тэдэ зүблөөнүүд болон [...] синуудые дамжуулан, [...] мэришэд ба мэргэжэлт[...] лэдбэрээ хүтэлбэрилхэ [...] хабаадалсана.

Зүгөөр бидэ мүнөө [...] урагшаа дабшаабди, [...] предприятинуудые хүт[...] гын демократическа ёһ[...] маа улам үргэдхэн һайж[...] ха саг ерээ. Жэшээнь, [...] вой нэрэмжэтэ Моско[...] тозавод, Горьковско ав[...] Магнитогорско метал[...] ска комбинат болон б[...] дэн арбаад мянган ажа[...] хүдэлмэрилжэ байдаг т[...] мо предприятинуудые [...] үзыт. Тиимэ предприя[...] ректор ямаршье эрдэм[...] дүршэлтэй хүн байг[...] иимэ ехэ коллективүүд[...] бүри гаража байдаг [...] риин-техническэ, мате[...] ажаһуудалай бухы [...] нуудые шиидхэхэ арга[...] һаниинь элитэ.

Предприятинуудые [...] рилгэдэ манайда ед[...] линии ленинскэ ёһо гу[...] лүүлэгдэнэ. Энэ зүб [...] Теэд зарим нүхэдүүд [...] чалиин ёһо гуримые [...] хирха, командалха, [...] риие хүдэлмэришэдэй, [...] жэлтэдэй болон алба[...] дай эдэбхитэй хабаа[...] гөөр хүтэлбэрилхэ [...] гаар гансал талыень [...] ойлгоно. Единоначали[...] гуримые үйлэдбэрээ с[...] хүтэлбэрилгэ дээрэ [...] зониие тон үргэнөөр [...] дуулгатай зүбөөр таа[...] ха тухай Ленинэй за[...] эдэ нүхэдүүд мартана.

Бидэ коммунизмда [...] ябанабди, тиин ямар [...] тала гүрэнэй, захирга[...] тэлбэрилгын зургаану[...] болохо, гэбэшье, эконо[...] тэлбэрилгын органу[...] гэжэ онсолон тэмдэ[...] Тиигээд коммунизм[...] шье өө мөөгүй нэгэ [...] али бухы хэрэгые хүт[...] жэ байха аал?

Манай парти ургаа, [...] союзууд ургаа, хүд[...] дэймнай 40 процент[...] ба дээдэ эрдэмтэй [...] женернүүднай ехэ ол[...] Ниитын энэ ехэ хүс[...] бэриие хүтэлбэрилг[...] эдэбхитэйгээр хабаа[...] той. Предприятину[...] рилганууд дээрэ ур[...]

(Үргэлжэлэлынь [...] нюурта)

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1962 оной ноябриин 22.

ҮХЭР Н. С. ХРУЩЕВОЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

ршэдтэй зургаануудые бэриин заводской, фаб- комитедүүдые, томо ятинуудта — цеховой үүдые байгуулбал таа- тай гээшэ ха. Тэдэ ко- д предприяти гү, али дээрэ ажаллагшадай суглаануудаар һунгаг- Тэдэ комитедүүд худэл- һөө, инженернүүдһээ, хаагшадһаа, партийна, зна болон комсомоль- анизацинуудай түлөө- һөө бүридэхэ ёһотой. комитедүүд түсэбүүдые хэлсэлгэдэ, тэдэнэй тые хинан шалгалгада, нормотой болгохо, үдые хубаарилан таби- тэ хабаадалсаха ёһо- ихэ зуура предприя- й директорнүүд пред- уудайнгаа худэлмэри сооогоо үгэжэ байха, риин тон шухала асуу- даар комитедүүдтэй хэлсэжэ байха ёһотой. директор болбол шиид- үүдые өөрөө гаргадаг тиин предприяти дээрэ- байдалай түлөө гүрэ- жэ сүм харюусадаг бай- ой. Предприятиин үй- ин комитет хадаа зүб- хэтэй зургаан байха

риятинууд болон ба- удта үйлэдбэриин иимэ үүдые бии болгоходо ала ямар удха шанар- эл, предприятинуудай эрхилэлгэдэ улам алшад хабаадуулагда- үлэгдэхэ байна. Нии- э зургаанууд һунгаг- айха ёһотой.

начали тухай ленинскэ м эндэ эбдэгдэнэгүй, хэ байдалай хубилха- а, коммунистическэ об- байгуулгын үедэ үйлэд- үтэлбэрилгэдэ олонии- үүргэ дээшэлнэ. Тии- лэдбэриие хүтэлбэри- оллективэй зүгһөө нү- оор дэмжэгдэдэг бай- а, өөһэдынгөө уялгые дүүргэжэ шадаха бай- ушар ёһо мэдэдэг хү- эн бүхэн элеэр ойлго- э хүн хүндэтэй байха, дэг байха юм. Хүнүүд захиралта, заабари- үүргэхэһээ байха, тэ- шадаал һаа һайнаар, льхэлһээ хэхэ гэжэ байна. Тиимэ байдал в дотор һайн харил- болгодог, тиин тус тус эниие, мүн бүхы кол- нииитэ дээрэнь бүри ханааха байна.

һаа юун болохо гээ- э зарим нүхэд һана- болохо байна. Тиигээ имагтал һайн юумэн Ганса нэгэн хүндэ шу- шолонгые үгы хэхэ өө бидэ олон дахин и. Теэд олохон хү- гшэд ганса нэгэн үтэлгын дадалнууд- э уеын буруу һанам- аа хүсэд хахасаагүй

иин түрүүшын жэл- луу ябахадаа, пред- үдые хайшан гээд хү- эг байһанаа мүнөө болоһон хүнүүд элеэр Предприятинуудые гээд хүтэлбэрилдэг бди? Дайн сэрэгэй һан промышленнос- хэ хүшэр хүндэ бай- ргээн бодхоогоо һэм- дан дайнай һүүлээр үдэлмэрилһэн рудник электростанциин дые хангажа шада- э тиимэ бага нүүрһэ бэлэй. Тиихэдэнь э нүүрһэнэй про- стиин министрэй ажаллаһан, шах- ргэжэлтэй ябаһан гэгшэ партком- лэһэн юм (энэ хүн ахновецуудтай, бан- тэмсэдэг һэн):

үд, бандидуудые бэ- үүд намнажа шада- Хэрбээ намайе руд- илэгшээр дэбжүүлээ манай электростан- э нүүрһэ абахаһаа Эхэ орондоошье жэ шадахабди гэжэ үгэнэм!

удалнуудые тиихэ- иидхэдэг байгааб? комитет, кустовой комитет шиидхэдэг

зүб юумэ хэлэнэ!— йна комитедэйхин

Егор Абакумовые эрхилэгшээр томи-

шье баһа тиигэһэн аа бусажа ерэмсээ- йна комитедтэ ошоо тые хайшань эльгээ- бди гэжэ һураа һэн. Абакумовай орлогшо болгожо эльгээе, нүүрһэ абаха хэрэгтэй бшуу гэжэ шиидхэһэн юм. Тиин Абакумов бидэн нүүрһэ ехээр абаха хэрэг эмхидхээ һэмди.

Һеэд яахадаа мүнөө зарим худэлмэрилэгшэднай коллективтэ ошожо зүбшэхэһөө айна гээшэб. Тиимэ хүнүүд юумэ бүхэниие ойлгожо хаража байнабди, үнэн зүб юумэ хэлэжэ шадахабди, харин бэшэ хүнүүд бидэнэй хэлэһые шагнаад лэ, «хэхэбди!» гээд лэ байха ёһотой гэжэ һанана. Зүгөөр сэрэгэйхиншье хадаа хэрбээ мэдэлдэнь байһан хүнэй «хэхэб» гэжэ хэлээ һаань, энэ «хэхэб» гээшээ хайшан гэжэ ойлгоһыень, хайшан гээд дүүргэхэ байһыень дабтан хэлэ гэдэг ха юм.

Тиимэһээ предприятинуудые болон барилгануудые хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые бүри олоор хабаадуулха эдэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлбэл, ехэ һайн аша үрэтэй байха гэжэ би һананаб, гүн ехээр этигэнэб, ЦК-гай Президиумэй бүхы гэшүүд баһал тиигэжэ тоолоно. Тиигээд, нүхэдүүд, үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ талаар элдэб янзын хэмжээ ябуулгануудые зохёоходоо ехэхэн оролдолго гаргаха ёһотой бологдоно ааб даа. Теэд ямаршье захиралтые тайлбарилжа үгэхэ хэрэгтэй, тэрээниие зүбөөр ойлгуулха хэрэгтэй гэжэ таанар мэдэнэ ха юмта даа. Хэрбээ захиралта гаргахынгаа урда тээ таанар тэрэ захиралта соо хэлэгдэхэ бүхы хэмжээнүүдые профсоюзна, комсомольско, партийна организацинуудай хабаадалгатайгаар худэлмэришэдэй, техникүүдэй дунда зүбшэн хэлсээ һаатнай, тэрэ захиралтатнай бүри ехэ удха шанартай, эршэ хүсэтэй болохо бшуу. Тэрэниетнай бултадаа һайнаар ойлгохо байха.

Иигэжэ таанар зохёон найруулһан, бэелүүлхэеэ шиидхэһэн тэрэ шэнэ юумэнэй түлөө тэмсэлдэ олон түмэн хүнүүдые элсүүлэн хабаадуулха байнат. Хэрбээ таанарай үнэхөөрөө һайн хэрэг үүсхэн зохёоһон байгаа һаа, тэрэтнай бүхы коллективэй зүгһөө эдэбхитэйгээр дэмжэгдэжэ, амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байна. Энээниие ойлгодоггүй хүн манай гүрэнэй гол удхые, үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ ленинскэ ёһо гуримай гол удхые ойлгоногүй.

Бидэнэй дурадхаһан хэмжээнүүдэй шиидхэгдэхэнь угаа шухала болоод байһые баталан харуулжа шадаба гээшэ гүб, мэдэнэгүйб!

Түрүүшээр үйлэдбэриин комитедүүдые оронойнгоо ондо ондоо областьнуудтахи хэдэ хэдэн заводууд, барилганууд дээрэ байгуулаад туршаха хэрэгтэй. Харин хожомынь зохихо болзорой үнгэрхэдэ, тэдэнэй худэлмэриие согсолжо үзөөд, дүй дүршэлыень бусад предприятинуудта, барилганuudта дэлгэрүүлхэ тухай асуудал шиидхэхэ байна.

Бидэ, коммунистнууд, марксистнууд-ленинецүүд нэгэл түсэбэй ёһоор эрхилэгдэхэ, нэгэл газарһаа хүтэлбэрилэгдэхэ социалис ёһоной арадай ажахытай байхаяа оролдонобди, энээнтэй хамта предприятинуудые хүтэлбэрилгэдэ улам үргэн демократитай байхаяа оролдонобди. Эдэ хоёрые зүбөөр, бодомжотойгоор таарүулха гээшэ коммунистическэ обществын экономикын хүгжэлтын үндэһэ һууринь мүн.

Нүхэдүүд! Предприятинуудай болон барилгануудай дотоодын байдалтай холбоотой олон асуудалнуудта — түсэб зохёон бэелүүлгэһээ эхилээд, хүнүүдые хүмүүжүүлгын ба ажаһуудалай асуудалнуудта—партийна организацинуудай анхарал табигдадаг байха ёһотой. Эндэ жэжэ зүйлнүүд, шухала гү, али шухала бэшэ асуудалнууд гэжэ байхагүй. Эндэ булта шухала, булта бэе бэетэеэ холбоотой байна.

Кадрнуудай ходо һэлгэгдэжэ байдаг ушар арадай ажахыда ехэ хохидол ушаруулна. Худэлмэриин хүсэнүүдэй ходо һэлгэгдэдэг ябадалые хайшан гэжэ болюулха тушаа олохон дурадхалнууд КПСС-эй ЦК-да, правительствада ороно. Жэшээнь, гэр байра хайшан гэжэ хубаарилха, хэр удаанаар амаралта үгэхэ мэтын асуудалнуудые предприяти, барилга дээрэ хэды саг соо таһалгаряагүйгөөр худэлмэрилһэнһөөнь дулдыдуулан шиидхэхэ, мүн нэгэл предприяти дээрэ олон жэл худэлмэрилһэн ажалшадые материальна болон моральна талаарнь урмашуулха хэмжээнүүдые хараалан зохёохо гэжэ дурадхагдана. Ажалшадай ниитын болон хубиин аша туһые улам зүбөөр тааралдуулха хэрэг хараадаа абажа, ажал тухай хуулида ехэхэн хубилалта оруулхада болохо гээшэ ха. Энээнтэй хамта олониитын дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын худэлмэриие һайжаруулха, худэлмэришэн бүхэниие үндэр нангин мэдэрэлтэй болгохо, өөрынгөө худэлмэриин түлөө предприятиин ажалшадай үмэнэ, бүхы совет арадай үмэнэ хүн бүхэниие улам харюусалгатай байдаг болгохо шухала.

Кадрнуудай удаан худэлхын тула худэлмэришэд болон алба хаагшадые гэр байраар, үхибүүдэй эмхи зургаануудаар, культурно-ажаһуудалай болон медицинын талаар хангаха гээшэ угаа ехэ удха шанартай байна. Тиихэ зуураа, байгаалиин эрхэ байдалые хараада абаха хэрэгтэй. Ороноймнай урда ба дунда талын районууд нэгэ ондоо, хойто ба зүүн талын районууд баһа нэгэ ондоо бшуу.

Энэ зун би Мурманска, Архангельска областьнуудаар ябажа ерээб. Тэдэмнай экономическа хүгжэлтынгөө талаар тон ехэ арга боломжотой угаа баян газар байна. Зүгөөр эдэ районуудта худэлмэриин хүсэн дутална. Энэньшье ойлгосотой. Тэндэхи климат шэрүүн хүйтэн гээшэ, тиин тэндэ хүнүүдэй ошожо үлэхын тула тэдэниие гэр байраар хангаха, тосхон городуудтань һургуули, больницануудые, клуб, магазинуудые, үхибүүдэй эмхи зургаануудые бариха шухала. Шэнэ барилга хэгдэжэ байһан газарнуудта, илангаяа Сибирьтэ, Алас Дурна, Хойто Зүгүүдтэ промышленна шэнэ предприятинуудые бодхоохоодоо, культурно-ажаһуудалай шухала шухала эмхи зургаануудые заатагүй байгуулалсаха байна; заабол тиихэ хэрэгтэй. Хэрбээ худэлмэриин, һуралсалай, амаралтын таарамжатай байдал тэндэ бии болгогдоогүй һаа, хүнүүд бэрхэтэй байдалда орохо байна.

Нютагуудта клубуудые болон үйлэдбэридэ хабаагүй бусад барилгануудаар дан ехэ дашуурхагүй гэһэн шиидхэбэри нэгэтэ баталагдаһан байгаа. Энэнь зүйтэй зүб һэн. Зүгөөр бодото дээрээ энэ хэрэг хазагайруулагдадаг бэлэй. Бюрократ хойрогууд хадаа тон шухала газарташье клубуудые, культурно-ажаһуудалай эмхи зургаануудые барихаяа болишоо. Клуб, театрнуудтай аад, дахин тиимэ барилга хэхэеэ байһан городуудта клубуудые барихагүй гэдэг зүб. Нэгэ-хоёр жэл хүлеэхэдэ болохо гэжэ тэдэндэ хэлэгдэһэн байгаа. Теэд Кольско хахад арал дээрэ гү, али холын хойто ондоо районуудта тиимэ эмхи зургаануудые байгуулха шухала ха юм. Эдэ районуудта хүнүүдэй худэлмэрилхэеэ ерэхэдэ, тэндэнь клубшье үгы, культурно-ажаһуудалай ондоошье эмхи зургаанууд үгы байнал. Харин бюрократ хойрогууд тиимэ барилга хэжэ болохогүй гэдэг байха юм. Теэд тиигэжэ болохо гээшэ аал? Тиимэ юумэ хэхэ гээшэ дан тэнэг ябадал болоно!

Байрын гэрнүүдэй, культурна ажаһуудалай эмхи зургаануудай барилга түсэбэй ёһоор уридшалан хараалагдажа, шэнэ предприятинуудай барилгын шухала хубинь болоно орохо зэргэтэй.

Техническэ нэгэ янзын политика бэелүүлхэ тухай, промышленность болон барилгые түсэблэхэ, хүтэлбэрилхэ хэрэг улам һайжаруулха тухай, ажалай бүтээсые ехэ болгохо тухай зарим тэдыхэн лэ һанамжанууд эндэ хэлэгдэбэ гээшэ. Эдэ бүхы ба бусад хэмжээнүүд манай үйлэдбэриин бүри түргэнөөр урагшаа дабшаха хэрэгтэ, арад зоной ажабайдалай улам һайжаруулагдаха хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой.

III.

Худөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо тухай партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө шууд тэмсэхэ

Нүхэдүүд! Худөө ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ зорилгонууд жэл хүрэхэгүй сагай урда тээ ЦК-гай мартын Пленум дээрэ бүхы талаараа, гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Колхозууд, совхозуудые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ тохёолдоһон дутуу дунданууд шанга шүүмжэлэлдэ ороо бэлэй. Һайзгайрха, һанаагаа амарха ушар, худөө ажахын продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилэн абаха тухай тон шухала асуудалнуудые шиидхэлгын түлөө партиин, арадай үмэнэ харюусаха мэдэрэлээ һуларуулһан ябадал манай зарим худэлмэрилэгшэдэй дунда үзэгдэдэг болоо гэжэ партиин Центральна Комитет зүбөөр тэмдэглэһэн байгаа. Энэ дутагдал ямар юумэндэ хүргөөб гэхэдэ, худөө ажахымнай һүүлэй 2—3 жэлэй туршада хүгжэлтынгөө эршын талаар хараалагдаһан даабаринуудһаа гээгдэжэ захалһан байна.

Центральна Комитедэй Пленум коммунис байгуулалтын үндэһэн зорилгонуудые хараадуулан манай обществын хүгжэлтөөр, КПСС-эй шэнэ Программаар табигдаһан эрилтэнүүдтэ таарахаар худөө ажахыгаа хүгжөөн дэбжээхын тула яаралтай хэмжээнүүдые абаа.

Партимнай худөө ажахые хүтэлбэрилгын гурим шэнэлхэн хубилгаа. Колхозууд, совхозуудые хүтэлбэрилхэ онсо шэнэ зургаануудые—нютагай үйлэдбэриин управленинүүдые эмхидхэн байгуулаабди. Колхоз, совхоз бүхэндэхи үйлэдбэриие гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, эрдэм ухаанай туйлалтануудые, ажалай түрүү аргануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, газарай гектар бүриие үрэ ехэтэйгээр ашаглаха гэһэн гол зорилго эдэнэй урда партиин Центральна Комитет табяа. Ногоо тарилсажа газар тарьялан эрхилдэг гурим шүүмжэлэгдээд, ороoho тарья ехээр ургуулха, мал ажалай ашаг шэмэ бүри элбэгээр абаха айхабтар ехэ шэнэ арга боломжонуудай бии байһые худөө ажахын худэлмэрилэгшэдтэ элирхэйлэн харуулаа.

Гэхэтэй хамта, партимнай худөө ажахыда материальна-техническэ бүри ехэ туһаламжа үзүүлдэг болохо, худөө ажахын машина бүтээлгэ хүгжөөхэ үргэн олон хэмжээнүүдые тодорхойлон хараалаа. Тиихэдээ худөө ажахын техникын шанарые һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаа. Бүри хүсэтэй тракторнуудые бүтээн гаргаха, ургаса хурьядаг үргэн абасатай техникэ, худөө ажахыда шухала бусад машинануудые гаргаха тухай хэлэнэб.

Машина бүтээн гаргадаг тон томо заводуудай нэгые — Ленинградай Кировскэ заводые хүсэтэ трактор бүтээн гаргадаг болгохо гэжэ һаяхан КПСС-эй ЦК-гай Президиум шиидхээ. Энэ завод 220 морин хүсэтэй «Кировец» гэжэ хэдэн мянган тракторнуудые худөө ажахыда үгэдэг болохонь. Энэмнай эгээн хүсэтэй, эгээн шэнэ янзын трактор юм. Иимэ тракторай табилуулхаар дайда—Сибириин, Казахстанай, Поволжиин, Хойто Кавказай, Украинын урда зүгэй заха хизааргүй тала манда бии. Ондоошье маркын тракторнуудай хүсэ шадалынь улам нэмэнэ. Волгоградска, Харьковска тракторна заводууд бүри хүсэтэй, түргэн ябадалтай тракторнуудые гаргадаг болохонь.

Партиин Центральна Комитет болон правительство жэл соогоо зуу мянга тухай трактор бүтээн гаргаха тракторна үшөө нэгэ томо завод бариха тухай асуудал зүбшэлжэ байна. Тиигэжэ худөө ажахын машина бүтээдэг промышленностьмнай колхозууд, совхозуудые мүнөө сагай техникээр хүсэд бүрин хангахын тула хүсэ шадалаа улам хүгжөөнэ.

Худөө ажахыда туһалха ондоошье зорилгонууд шиидхэгдэжэ байна. Минеральна үтэгжүүлгэ бүри ехээр гаргадаг болохо тухай ЦК-гай, правительствын тогтоол һаяхан гараа. 1962 ондо 17 миллион тонно үтэгжүүлгэ гаргагдаһан аад, 1966 ондо 41 миллион тонно болгогдохо байха.

Колхознигуудай урмашал жүдхэмжые бүри ехэ болгохын тула хэдэ хэдэн хэмжээнүүд хараалагдан бэелүүлэгдээ. Мяха, бусад хэдэн зүйлэй продуктнуудые худалдан абалгын үнэ сэнгэй дээшэлүүлэгдэһэн ушарые түбхын түрүүн хараада абажа хэлэнэб. Тиигэһэнэй ашаар колхозууд жэл соо 1200 миллион түхэриг нэмэжэ абахань.

Худөө ажахыгаа саашадань хүгжөөн дэбжээхын түлөө хамаг бүхы хаба шадалаа гарган тэмсэхыень худөө ажахын худэлмэрилэгшэдые, бүхы совет хүнүүдые КПСС-эй Центральна Комитет уряалһан байна. Мүнөөнэй колхозууд, совхозуудай үйлэдбэри—коммунис байгуулалтын ударна фронт болоно.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумһээ хойшо үшөөл багашаг саг үнгэрөө, тиимэһээ партиин гаргаһан шиидхэбэринүүд худөө ажахын хүгжэлтын мүнөө жэлэй дүнгүүдтэ хүсэд нүлөөлжэ амжаагүй байһаниинь элитэ. Тиигэбэшье партийна организацинууд, худөө ажахын худэлмэрилэгшэд худэлмэришэн ангиин, бүхы совет арадай зүгһөө эдэбхитэйгээр дэмжэгдэн, тэдэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула энэ жэлдэ ехэ юумэ хээ гэжэ ЦК-гай Пленум дээрэ ханангяар тэмдэглэжэ болохо байна. Жэлэй дүнгүүдые согсолон гаргаха, ороoho тарья бүри ехээр абаха ба худалдаха асуудалнуудаар ЦК-гай Президиумдэ зорюулһан бэшэг һаяын үдэрнүүдтэ тунхаглагдаа. Худөө ажахын талаар манай түсэбүүдэй дүүргэлтые элирхэйлэн харуулһан тоо мэдээнүүд тэрэ бэшэг соо дурдагданхай.

Мүнөө жэл худөө ажахыда тон хүндэ байһыень таанад бүгэдөөрэн мэдэнэт. Сибирь ба Казахстанда тарьянай эдеэшэхэ үеэр ехэ халуун болоо. Тиигэхэ зуура Белоруссии, Латви, Литва, Эстонидо, Россин Федерациин баруун-хойто областьнуудта хүйтэн бороотой зун боложо, ургасынь горитойхон хуби хосорһон байна. Украинын урда зүгэй олохон районуудта, илангаяа намарай шэниисын ба ороoholхо кукурузын ургуулагдадаг нютагуудтань ган гасуур болоо.

Иимэ орёо оршон байдалда худөө ажахын худэлмэрилэгшэд тон һайн эмхидэлтэй байгаа. Хэдэн миллион колхознигууд, совхозуудай худэлмэришэд тарьялан дээрэ, фермэнүүдтэ эрхим һайнаар ажаллажа, ехэ амжалта туйлаа.

Колхоз болон совхозууд ороoho тарья, мяха, һү, үндэгэ, нооһо, үрэ жэмэс, сайн набшаһа, худөө ажахын бусад продуктнуудые үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ ехээр абаһан байна.

1953 ондо 5 миллиард пүүд ороoho тарья ургуулжа абаһан аад, энэ жэлдэ 9 миллиард пүүдтэ хүргэгдөө; 1953 ондо 5,8 миллион тонно мяха абаһан аад, мүнөө жэл тэрэмнай 9,2 миллион тонно болохо; 1953 ондо 36,5 миллион тонно һүн һаагдаһан аад, мүнөө 64,5 миллион тонно абтаха; 1953 ондо 497 мянган тонно тоһон абтаһан аад, мүнөө 950 мянга тухай тонно абтахань.

Гүрэмнай худөө ажахын шухала шухала продуктнуудые бүри ехээр худалдан абаха арга боломжотой болоо. Зарим тэды тоонуудые дурдахамни. Эдэ тоонууд эсэслэн гаргагдаадүй. Юундэб гэхэдэ, продуктнуудые бэлэдхэлгэ үргэлжэлһөөр. 1962 оной ноябриин 15-най байдалаар 3 миллиард 442 миллион пүүд ороoho тарьян худалдагдан абтаа, харин бүхы 1953 он соо 1 миллиард 899 миллион пүүд бэлэдхэгдэһэн юм; мяхан 1953 ондо 3,6 миллион тонно бэлэдхэгдэһэн аад, мүнөө 7,2 миллион тонно; һүн 10,6 миллион тоннын орондо 27 миллион тонно бэлэдхэгдээ.

Манда харшаар хандадаг этэгээдүүд Советскэ Союзай худөө ажахы тухайда ходол шахуу хороор хошхоржо, элдэбээр муушалан бэшэдэг. Манайда олохон дутуу дундануудай, ашаглагдаагүй арга боломжонуудай бии байһаниишье элитэ, тэдэниие партимнай зоримгойгоор элирүүлдэг. Гэбэшье худөө ажахын талаар манай арадай бүтээһэн асари ехэ ажал худэлмэриие һохор хүнүүд лэ харангүй байжа болохо. Бидэ 1953 ондо 1 миллиард 899 миллион пүүд тарья бэлэдхэһэн аад, мүнөө 3 миллиард 442 миллион пүүд худалдан абаад байнабди. Энэ хадаа манай партиин политикын асари ехэ илалта туйлаһанай гэршэ болоно. Энэ хадаа манай арадай баатаршалгынь, коммунизмын хэрэгтэ заха хизааргүй үнэн байһанайнь аша үрэ мүн.

1962 ондо ороoho тарья бэлэдхэлгын талаар колхозууд, совхозуудай туйлаһаниинь тушаан болоһон амжалта бэшэ. Энэмнай онсо таарамжатай оршон байдалай тохёолдол бэшэ байна. Хэдэ хэдэн районуудта сагай уларил муу байгаа гэжэ хэлэгдээ һэн. Урдынхиһаа һураггүй ехэ ороoho тарья мүнөө худалдан абаһамнай—шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаһанай, кукуруза ехээр таридаг болоһоной аша үрэ гээшэ. Энээниие гэршэлхэ хэдэн тоо дурдахам.

Ороoho тарьянай худалдагдан абтаһаниинь:

1953 он—1 миллиард 899 миллион пүүд,
1959 он—2 миллиард 847 миллион пүүд,
1960 он—2 миллиард 853 миллион пүүд,
1961 он—3 миллиард 181 миллион пүүд,
1962 он—3 миллиард 422 миллион пүүд.
(ноябриин 15-най байдалаар).

Россин ажалшад ороoho тарья худалдан абалгые арьбадхаха хэрэгтэ энэ жэл шиидхэхы оруулалта хээ. Россин Федерациин колхозууд, совхозууд гүрэндөө 2 миллиард 216 миллион пүүд тарья худалдаа. Энэнь ЦК-гай сентябриин Пленумһээ урда тээхи ямаршье жэлдэ бүхы орон соо бэлэдхэгдэдэгһээ ехэ байна. Иимэ амжалтануудые туйлаһантайнь дашарамдуулан, Россин Федерациин ажалшадые халуунаар амаршалнабди. Ороoho тарьянай түлөө тэмсэлдэ онсо гайхамшаг жэшээ харуулһан Россин колхознигуудта, совхозуудай худэлмэришэдтэ, мэргэжэлтэдтэ, худөө ажахын бүхы худэлмэрилэгшэдтэ нэрэ хүндэ, алдар соло!

Ороoho тарья элбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ илангаяа ехээр хубитаяа оруулһан Россин Федерациин областьнуудые ЦК-гай Пленум дээрэ нэрлэнгүй үнгэржэ болохогүй байна. Гүрэндөө ороoho тарья худалдаһаниинь:

(миллион пүүдээр)	1962 он	1953 он
Волгоградска область	214	27
Ростовско область	193	48
Саратовска область	182	51
Оренбургска область	180	68
Краснодарай хизаар	152	105
Ставрополиин хизаар	128	45
Башкирай АССР	96	58
Курганска область	80	42
Воронежско область	71	17
Куйбышевска область	60	46
Татарай АССР	56	49
Пензенскэ область	44	30
Тамбовско область	43	16

Эдэ областьнуудай худөө ажахын худэлмэрилэгшэдэй ажалынь бүхы арадай хүндэлэл ба баясхаланда хүртэхэ зэргэтэй.

Украинын колхознигууд, совхозуудай худэлмэришэд һайнаар худэлмэрилөө. Республикын зарим областьнуудта ган гасуурай болобошье, Украинын колхозууд, совхозууд гүрэндөө 638 миллион пүүд тарья худалдаба.

Гэхэтэй хамта, олохон областьнууд тарья худалдан абаха түсэбөө нилээд ехээр үлүүлэн дүүргээ. Ороoho тарьянай түлөө тэмсэлдэ онсо шалгарагшад гэбэл:

	тарья гүрэндөө худалдаһаниинь
Кировоградска область	62 миллион пүүд
Полтавска область	50 миллион пүүд
Винницкэ область	45 миллион пүүд
Черкасска область	36 миллион пүүд
Донецкэ область	32 миллион пүүд
Хмельницкэ область	29 миллион пүүд
Киевскэ область	24 миллион пүүд
Сумской область	22 миллион пүүд
Черниговскэ область	17 миллион пүүд.

Украинада ороoho тарья ехээр ургуулан абаха, худалдаха хэрэгтэ кукуруза ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ тэмдэглэмээр. Республикын колхозууд, совхозууд энэ жэлдэ гүрэндөө 241 миллион пүүд кукуруза худалдаа, тэрэ тоодо Кировоградска область—45 миллион пүүд, Полтавска—22, Черкасска—15, Винницкэ—14, Донецкэ—9 миллион пүүд худалдаа.

Эдэ болон бусад областьнуудай худөө ажахын худэлмэрилэгшэд тарья худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ, бүхы Украинадаа эрхим жэшээ харуулаа. Эхэ оронойнгоо үмэнэ дүүргэхэ уялгаяа һайн ойлгодог байһанаа элирхэйлээ. Украинын худөө ажахын алдарта худэлмэрилэгшэдые халуунаар амаршалаад, ерэхэ жэлэйнгээ ажалда амжалта туйлахыень хүсэебди.

Казахстан тухай хэдэн үгэ хэлэхые хүсэнэб. 1962 ондо Казагай ССР-эй совхозууд болон колхозууд гүрэндөө 501 миллион пүүд тарья тушаагаа. Энэнь республикын арга боломжоһоо тон доогуур байна. Шэнэ газар элдүүрилһэн нютагуудтань гандуу зунай болоһые хараада абалсанабди. Тиигэбэшье хэрэг ушарынь гансал ган гасуурһаа бэшэ байха. Казахстанай КП-гэй ЦК-гай, республикын Министрнүүдэй Соведэй, партиин Целиннэ крайкомой ба крайисполкомой хүтэлбэрилэгшэд, олохон колхоз, совхозуудай худэлмэрилэгшэд шэнээр элдүүрилэгдэһэн газар тарьялангай онсо илгаае хараада абанагүй, түрүү эрдэм ухаанай ба дүршэлэй ажаглалтые хэрэгсээнэгүй, тиигээд газараа муудхааһан байна. Казагай республикын, Целиннэ хизаарай хүтэлбэрилэгшэд тушаа партиин XXII съезд дээрэ, ЦК-гай мартын Пленум дээрэ шангахан ажаглалтанууд хэгдэһэн байгаа. Республикын ба хизаарай хүтэлбэрилэгшэд партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ шадаха байһанаа бодото хэрэг дээрэ харуулха ёһотой.

Казахстандахи дутагдалнуудые шүүмжэлхэ зуураа, шэнэ газарай олохон худэлмэрилэгшэд мүнөө жэлэй бэрхэтэй оршон байдалда ажалай габьяа гаргаһан тухайдань, һайнаар худэлжэ, горитой амжалта туйлаһан тухайдань ЦК-гай Пленумдэ элидхэхэ хэрэгтэй байна. Бусадай баһал һайн үрэ дүн туйлажа болохо байһые энэ ушар үшөө дахин баталан харуулна.

Хоёр жэлэй урда тээ Кустанайн областиин Амангельдын район гүрэндөө 30 мянган пүүд тарья тушааһан юм. Һүүлэй хоёр жэлэй турша соо эндэ 400 мянга үлүүтэй гектар шэнэ газар хахалагдаа. Мүнөө жэлдэ Амангельдын үйлэдбэриин управлениин харьяата совхозууд (начальнигынь нүхэр Козыбаев, парторгнь нүхэр Горбачев) 269 мянган гектар талмайн га бүриһөө 10,2 центнер шэниисэ хурьягаа. Гүрэндөө 16 миллион пүүд гэхэ гү, али гектар бүриин 7,4 центнер тарья тушаагаа.

«Сарыузеньска» совхоз дүн хамта 35 мянган гектар ороoһото ургамалнуудые, тэрэ тоодо 27 мянган гектар шэниисэ тариһан байна. Совхозой коллектив бүхы талмай дээрэһээ гектар бүриин 14,1 центнер шэниисэ хурьяажа, гүрэндөө 2 миллион 359 мянган пүүд гэхэ гү, али гектар бүриин 11 центнер худалдаа.

«Коктауска» совхоз 44 мянган гектар ороoһото ургамалнуудые, тэрэ тоодо 37 мянган гектар шэниисэ тарьяад, бүхы талмай дээрэһээнь гектар бүриин 13 центнер шэниисын ургаса абаа. Энэ совхоз гүрэндөө 2 миллион 500 мянган пүүд гэхэ гү, али гектар бүриин 9,6 центнер тарья худалдаа. Кустанайн областиин эгээн урда зүгтэхи энэ зунай оршон байдалда иимэ ургаса абтаһан байна бшуу, нүхэдүүд.

Целиноградска областиин «Красносельский» совхозой коллектив 34 мянган гектар талмайн га бүриһөө 9,6 цент-

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ

НҮХЭР Н. С. ХРУЩЕВОЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛ

нер шэнниисэ хуряагаа. Тиихэдээ 5025 гектар талмайтай паар дээрэ таригдаһан шэниисэнь гектар бүриин 16,7 центнер, тэрэ тоодо «акмолинка-5» сортынхи гектар бүриһөө 22,3 центнер ургаса үгөө; кукурузын һүүлээр таригдаһан 450 гектар талмайн га бүриһөө 13 центнер шэниисэ ургуулагдажа абтаа. Найман жэлэй турша шэниисын удаа шэниисэ тариһан газарай гектар бүриһөө 4—6 центнер ургаса гараһан байна. 1109 гектар талмайтай хара тараанай гектар бүриһөө 13,7 центнер ургаса абтаа. 940 гектар талмайтай горохой гектар бүриһөө 10,2 центнер, «уладовский-303» сортые 250 килограмм нормотойгоор таригдажа, га бүриин 16,3 центнер ургаса үгөө.

Эдэ жэшээнүүд юу харуулнаб? Совхозууд, колхозууд буртаг үбһэнһөө арилгагдаһан газартай байбал, газарай хүрьһэндэхи уһа шиигэй дүһал бүхэнэй тулөө тэмсэбэл, сортовой үрэһөөр тарилга хэбэл, хэзээшье һайн ургаса абажа шадаха. Түбхын түрүүн сэбэр газартайл байха хэрэгтэй болоно. Кукурузын һүүлээр таригдаһан шэниисын гектар бүриһөө энэ жэлдэ 13 центнер ургаса абаһаниинь муу гээшэ аал? Ехэл һайн байна.

Мэргэжэлтэдэй, дүршэлтэй хүнүүдэй һанал бодолые хараада абангүй, колхозууд болон совхозуудые зонхилхо гэзэг һэдэлгэдэ эсэс табихаар болоо. Энэн тухай юундэ хэлэгдэнэб гэхэдэ, колхозууд, совхозуудые халтад гэхэдээ захирха, зонхилхо һэдэлгэ гаргагдадаг, тиимэ болзорнуудта тарилгаа хэгты, иимэ агротехникэ хэрэглэгты гэхэ мэтээр баадхадаг ушар али олон үзэгдэнэ. Энэнь хоро хохидол ушаруулхаһаа бэшэ юушье үгэхэгүй бшуу. Мэргэжэлтэдэй һанал бодолдо анхаралтайгаар хандаха, эрдэм ухаагаар тодорхойлогдоһон, дүй дүршэлөөр шалгагдаһан юумые дэмжэхэ хэрэгтэй.

Партиина, советскэ хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэриин управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд эрдэм наукын эмхи зургаануудай орондо өөһэдөө хэдэ хэ гэжэ, бусадта заабарилжаха гэжэ оролдонгүй, түбхын түрүүн өөһэдөө һураха зэргэтэй. Хэрбээ заабаришалаад, газарай агротехникые һара дээрэ зонхилоод һуубал, бидэндэ эрдэм ухаанай эмхи зургаанууд хэрэггүй, харин захирагшад лэ хэрэгтэй байха бэлэй. Иимэ «аргаар» хүтэлбэрилдэг ябадалые бүри манай түрэхэ гарахын урда тээ ородой уранзохёолшо Салтыков-Щедрин наадалан бэшэһэн юм.

Нүхэдүүд! Манай орон үнгэрэгшэ жэлнүүдэй турша соо ороохо тараанайнгаа ажахые хүгжөөлгын талаар зарим тэды амжалта туйлаа. Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаһанай, кукурузын тарилга үргэдхэһэнэй үндэһөөр ороохо тараа ургуулан абалга, бэлэдхэлгээ эрид дээшэлүүлһэн, талха тараанай талаар оронойнгоо хэрэглэмжые хүсэд дүүрэн хангаһан байнабди. Тиигэбэшье, оршон байдалые зүбөөр сэгнэжэ, экономикодо болоһон ехэхэн хубилалтануудые хараха хэрэгтэй байна. Ороохо тараанай талаар эрилтэ хэрэглэмжэмнай угаа ехэ болоо, хэрбээ мүнөөдэрэйнгөө амжалтаар хизаарлабал — үглөөдэр ехэ бэрхэшээлтэй ушархабди. Тиимэһээ партимнай ороохо тараа бүри ехээр ургуулжа абаха, бэлэдхэхэ хараа бодол сэхэ шууд бэелүүлхэ ёһотой.

Ороохо тараанай ажахын талаар шиидхэхэ ёһотой зорилгонууд ЦК-гай Президиумдэ зоруулһан бэшэг соо найруулагданхай. Ороной хүгжэлтын мүнөөнэйнь шата иимэ ехэ эрилтэ табина гэбэл, тараа бэлэдхэлгээ 1963 ондо 4 миллиард 200 миллион — 4 миллиард 500 миллион пүүдтэ хүргэхэ, саашанхи хоёр — гурбан жэлэй турша соо — 5 миллиард пүүдтэ хүргэхэ гэһэн ниитэ партиина, ниитэ гүрэнэй зорилго табижа шиидхэхэ ёһотой болоод байнабди.

Иимэ зорилго дүүргэлгэдэжэ шадагдаха гү? Хүнгэхэн бэшэ шүү һаань, шиидхэжэ шадахабди.

Бүхы гүрэн дотороо ороохо тараа худалдан абалгада республиканууд оруулха хубитань ямар байхаб?

Россин Федераци—2500 — 2600 миллион пүүд,
Казахстан—950 миллион — 1 миллиард пүүд,
Украина—700—800 миллион пүүд,
Молдави—35—40 миллион пүүд,
Белорусси—25—30 миллион пүүд.

Бусад республикануудые— Узбекистан, Грузи, Азербайджан, Литва, Латви, Киргизи, Таджикистан, Армени, Туркмени, Эстони—арга боломжодонь харюусамаар «хубитанууда» оруулха уялгатай байханиинь элитэ.

Колхозууд, совхозууд ямар аргаар нэмэлтэ ороохо тараа абаха байнаб? Түбхын түрүүндэ газараа һайнаар ашаглаха, тэрэшэлэн ургасынь дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. ЦК-гай мартын Пленумһээ хойшо партийн организацинууд, советскэ ба хүдөө ажахын зургаанууд, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тарилгынгаа талмайн хубаарилалые һайжаруулхын тула зарим тэды хүдэлмэри хээ. Үбһэ ногооной ургуулагдадаг хэдэн миллион гектар газар хахалагдажа, шэниисэ, хара тараан, горох, кукуруза, саахарай свёкло, ешмээн тарилгада. Иимэ хүдэлмэри энэ намартаашье хэгдэжэ үргэлжэлнэ. Жэшээлэн хэлэбэл, Россин Федерациин колхоз болон совхозууд нэ- дондонойхиһоо 4 миллион гектараар ехэ хэмжээтэй намарай ургамалнуудые тариһан байна.

Энэнь ямар ушар удхатайб? Намар таригдаһан ургамалнуудай гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер ургасэ гарабал, дурсагдаһан талмай дээрэһээ 360 миллион пүүд тараан абтаха болоно. Энэнэй ехэнхи хубиинь худалдагдаха тараан гэжэ тоолохдо болохо. Россин Федерации дотор бэлэдхэгдэһэн дээрэ шэ шэнэһэн хэмжээтэй ороохо тараа нэмэгты. Тиихэдэ 2,5 миллиард пүүд болохо байха.

Гэхэ зуура, Россин Федерациин арга боломжонь энэ тэдыгээр дүүрэхэгүй байна. Республикын колхозууд, совхозууд үрэ шэмэ багатай үбһэ ногооной ургуулагдадаг хэдэн миллион гектар газар хахалха, сэбэр паараар ээлэлгэдэг талмайе хороожо, тэндээ хабарай шэниисэ, горох, ешмээн болон бусад шухала ургамалнуудые тариха аргатай. Россин Федераци дотор ороохо тараа бэлэдхэлгые 2 миллиард 500 миллион — 2 миллиард 600 миллион пүүдтэ хүргэхэ бодото арга боломжонууд дынь эдэ болоно. Энэ хадаа арга боломжын багсаамжанууд лэ гээшэ, эдэниие бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада оролдосотой, нэтэрүүгээр тэмсэхэ хэрэгтэй.

Бүри һайн, гараса ехэтэй ургамалнуудые дэлгэрүүлхэдэ али зэргын үүргэтэй байһаниие олон баримтануул гэршэлнэ. Үнгэрэгшэ жэлэй намар Кировскэ областиин Вятско-Поляна районой «Победа» колхоз олон жэлэй ного таридаг газарайнгаа зарим хахалжа, хара тараа тариһан байгаа. Тэрэнэйнь гектар бүриһөө 35 центнер ургаса абтаа. Гэхэ зуура, олон жэлэй ногоотоёлһэн талмай дээрэһээ тус колхоз гектар бүриин миил 11 центнер үбһэ хуряаһан байна. Тэрэл районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз олон жэлэй ногооной сүлөөрһэн газарайнгаа гектар бүриһөө 20 центнер хара тараа ургуулжа абаа, харин олон жэлэй ногооной гектар бүриһөө 18 центнер үбһэн абтаа.

Тульска областиин Советско-Чехословацка хани барисаанай нэрэмжэтэ колхоз олон жэлэй ного таридаг газарайнгаа зарим хахалжа, ешмээн тариһан байгаа. Тэрэнэй гектар бүриһөө 27 центнер ешмээнэй абтахада, үлэгшэ талмай дээрэһээнь гектар бүриин 20 центнер клевер үбһэн хурасаа. 25—30 центнер ороохо тараа хуряаһаниинь 15—20 центнер үбһэ абаһанһаа һүргэгүй ашагтай гэжэ хүн бүхэндэ элитэ. Гэхэ зуура, колхозууд, совхозуудай үшөөл ехэхэн газарынь олон жэлэй ногоогоор, сэбэр паар гэдэгээр ээлэлгэдэнхэй. Иимэ газарта ашаг үрэ ехэтэй ургамалнуудые тариха хэрэгтэй байна. Мүнөө энэмнай ороохо тараа, малай тэжээл бүри ехээр ургуулжа абаха тон шухала нөөсэ арга болоно. Үбһэ ногооной зарим лэ хубиие үлөөхэ хэрэгтэй ха. Люцерн ба клевер колхозууд, совхозуудта хэрэгтэй байна. Тиимэһээ тэдэниие зохисотой соонь үлөөгөөд, ургасынь дээшэлүүлхэ хэмжээ абаха хэрэгтэй.

Али республикада хэды шэнээн үбһэ ногоотой газар хахалха, орондонь ямар ургамалнуудые тариха тухай тоонуудые нэрлэхэ гэнэгүйб. Компартинуудай ЦК-нууд, республиканууда Министрнүүдэй Соведүүд, партиин крайкомууд болон обкомууд үйлэдбэриин управленинүүдтэй, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэй хамта эдэ бүгэдые тооложо, бүхы арга боломжонуудаа али аль талаарнь наринаар бодожо үзэхэ байха гэжэ һананаб.

Ороохо тараа бүри ехээр ургуулан абаха зорилго шиидхэхэтээ хамта, хүдөө ажахын бусад шухала асуудалнуудта партиина организацинуудай, колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэнэй анхаралые бүри мүнөөдэрһөө нэмэгдүүлхэ шухала.

Хлопок ургуулдаг республиканууд арадайнгаа үмэнэ ехэ үри үгэлитэй байна. Эдэнэр долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанһаа доошоо хэм хэмжээндэ ябана.

Манайда хлопок таридаг талмайе үргэдхэхэ хүдэлмэри хэгдэнэ, уһалалгын шэнэ түхеэрэлгэнүүд баригдана. Тэсд, энэмнай нэгэл шэглэл ха юм даа. Шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаһанай үндэһөөр хлопок ургуулха үргэдхэлгээ гэжэ хараалха аргамнайгүй. Уһалагдадаг бүхы газарай үгасые улам дээшэлүүлхэ шухала, эндэхэшье ажалтай партиина организацинуудай эмхидхэлэй хүдэлмэри, үйлэдбэриин управленинүүдэй, мэргэжэлтэдэй, эрдэмтэдэй ажал ябуулга шиидхэхэ байна. Гэхэ зуура, энэ һалбаримнай байран һайн байна гэхын аргагүй. Тиимэһээ али арга боломжотой аад, олон янзын урса абаха тухай ушар үзэгдэнэ. Зарим колхозууд, совхозуудай гектар бүриин 30—50 центнер хлопок хуряахадань, бусад зарим 12—15 центнер ургаса абана. Гектарһаа 25 центнер хлопок ургуулан абадаг дундуур колхозуудай хэмжээндэ тиимэ колхозууд болон совхозуудые хэрбээ хүргөө һаа, тэрэл хэмжээнэйнгээ ажалай, мүнгэ зөөриин, минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй гаргалгаар гаргашануудые хэжэ, тэдэл талмайнууд дээрэһээ долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээндэ хүрэтэр хлопок суглуулгаха бүхы дээрэ орон дотороо дээшэлүүлжэ шадаха байнабди.

Саахарай свёклын, наран сэсэгэй ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа, эдэ ургамалнуудай үйлэдбэриие ехэ болгохо манда шухала байна. Саадуудые, жэмэстэ ургамалнуудые үргэдхэдэг колхозуудай болон совхозуудай эдэбхи үүсхэл бүхы хэмжээгээр дэмжэгдэхэ зэргэтэй.

Мал ажалые хүгжөөлгын асуудалнууд бүхы партиимнэй гол анхарала байха зэргэтэй. Россин Федераци, Украина, Казахстан, Белорусси, Литва, Латви болон Эстонидо — Советскэ Союзай бүхы республиканудта мяха болон һү дам сашаадаа улам ехээр үйлэдбэрилхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Энэ жэлдэ колхозууд болон совхозууд өөһэдыгөө арга боломжонуудые хүсэд хэрэглэжэ шадаагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Областьнуууд болон республиканууудые шэнжэлэн харуулхагүйб. Хэнэй ямараар ажаллааые өөһэдөө мэдэжэ байна бээзэт. Область, республика бүхэнэй эрхэ байдалые хараада абажа, үхэрэй, гахайн, хониной, шубуунай мяха улам ехээр үйлэдбэрилхэ арга боломжонуудые үшөө, үшөө дахин шэнжэлхэ үзэхэ хэрэгтэй.

Гахайн мяха улам ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ анхаралыетнай хандуулха хүсэлэнтэйб. 1961 оной декабрьда Украинада үгэ хэлэхэ зуураа, тараанай газарай хоёр гектар бүхэндэ зуун килограмм гахай шэгнүүртэй болохо нэгэ гахай республикын олохон колхозууд болон совхозууд шахажа, гүрэндэ худалдаха арга боломжотой гэжэ хэлээ һэм. Украинецууд энэниие дэмжээ һэп. Олохон районууд һайнаар хүдэлмэрилжэ, хоёр гектар бүриин нэгэ нэгэ гахай шахажа, гүрэндэ худалдаа. Тиихэдэ эрхим ажахынууд дунда жэшээгээр тараанай газарай гектар бүхэндэ нэгэ нэгэ гахай худалдаа.

Гэбэшье иимэ үрэ дүнгүүдые республика бүхы дээрээ үдэ түйлажа шадаха үды байна. Ноябриин 1 хүрэтэр Украинын колхозууд ба совхозууд 6,2 миллион гахай гэхэ гү, али тараанай газарай 6 гектар бүхэндэ нэгэ-нэгэ гахай шахажа, гүрэндэ худалдаһан байна. Энэ эсэсэй дүн бэшэ байһаниинь мэдээжэ. Жэлэй һүүл хүрэтэр үшөө олохон гахай шахажа, гүрэндэ худалдана бээзэ. Гэхэ зуура, нүхэд, украинецууд, энэмнай бага гээшэ. Тараанай газарай зургаан, үнгэрхэдэ арбан гектар бүхэндэ нэгэ-нэгэ гахай шахадаг колхозууд болон совхозуудай республика дотороо бии байһантай эбсэжэ огто болохогүй.

Украинын эрхэ байдал абажа үзэхэ болоо һаа, нэн түрүүн кукурузатай, саахарай свёклотой, горохтой байгаал һаа, гахайн мяхатай байха болоно. Кукурузын ороохо тараанай, свёклын байгаал һаа, мянгаашье, саалашье байха бшуу. 3 миллион гектар талмай дээрэ Украина болбол гектар бүхэнһөө кукурузын 50 центнер ороохо тараа абажа шадаха гэжэ нэгэнтэ бэшэ хэлэһэн байхаб.

Энэ зорилгын бодотоор бэелүүлэгдэхэ байһые олохон колхозуудай ба совхозуудай хэдэн зуугаад, мянгаад бригадануудай дүй дүршэл харуулна. Винницкэ областиин Бершадска районой партиин XXII съездын нэрэмжэтэ колхозһоо партиин Центральна Комитетэд һаяхан бэшэг ороо. Мянган гектар талмай дээрэһээ колхознигууд гектар бүриин 71 центнер кукурузын ороохо тараа суглуулжа абаа гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Кавун мэдээсэнэ.

Кировоградска областиин Новоукраинска районой партиин XX съездын нэрэмжэтэ колхоз 1080 гектар талмайн гектар бүриһөө кукурузын 50 центнер ороохо тараа суглуулжа абаа гэжэ партиин Центральна Комитетэд нүхэр Гиталов мэдээсэ. Мүн лэ энэ Кировоградска областиин Новоархангельска районой «Заря коммунизма» колхоз 1400 гектар талмайн гектар бүхэнһөө кукурузын 63 центнер ороохо тараа хуряажа абаа. Кировоградска областиин Компанеевскэ районой Димитровэй нэрэмжэтэ колхоз — түрүүлэгшэнь нүхэр Ветер — мянган гектар талмайн гектар бүриһөө 67 центнер ороохо тараа абаа.

Украинын тус тус колхозууд һаа байха, бүхэли районууд болон областьнууд гектар бүриһөө кукурузын 50 центнер ороохо тараа ургуулжа абадаг болохоёо байна. Винницкэ областиин Бершадска район 14 мянган гектар талмайн гектар бүриһөө 49 центнер, Черниговскэ область гектар бүриһөө 39,6 центнер кукурузын ороохо тараа хуряажа абаа.

Гэбэшье, 60—70 центнер абадаг түрүү колхозууд болон совхозуудай хажуугаар, мүн миил 20—25 центнер кукурузын ороохо тараа абадаг колхозууд болон совхозууд бии. Жэшээнь, Хмельницкэ область энэ жэлдэ кукурузын гектар бүриһөө миил 22,5 центнер ороохо тараа ургуулаа. Гэхэтэй хамта, энэ Хмельницкэ областиин Городокско районой «Украина» гэжэ колхоз, түрүүлэгшэнь нүхэр Ткачук, энэ жэлдэ 230 гектар талмайн гектар бүриһөө кукурузын 60 центнер ороохо тараа абаһан байна.

Жэшээ баримтанууд иимэ байна. Украинада кукуруза ургуулха дүй дүршэл, гайхамаштай һайн дүй дүршэл бии, гэбэшье, энэ дүй дүршэлые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябахтар ехээр гээгдэнхэй гээшэ ха.

Украинада, мүн оронойнмай бусад олон районуудташье саахарай свёкло—энэ хүсэ ехэтэ культура кукурузатай алли сэгнэгдэнэ. Тэрэ хадаа адуу малые тэжээлээр хангаха, мяха, һү ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Москва шадархи Тельманэй нэрэмжэтэ совхоздо энэ намар нүхэдтээ хамта ошожо, гайхалтай һайн саахарай свёкло хараһандаа тон ехээр баясааб. Московско областьдо сагай шэрүүн уларилай тохёолдобошье, 34 гектар талмайн гектар бүхэнһөө совхоз 380 центнер свёкло, 250 центнер эшэ намаа, бүхы талмай дээрээ совхозой коллектив дунда жэшээгээр гектар бүриһөө 196 центнер свёкло абаһан байна.

Тельманэй нэрэмжэтэ совхоз урэжэлтэй һайн газартай гэжэ хэлэжэ болохо. Тээд Горки Ленинскидэ академик Т. Д. Лысенкын ажалладаг ажахыда хүндэ шабарлиг хүрьһэтэй аад, эгээл һайнаар үтэгжүүлэгдэһэн газарта ургуулагдаһан саахарай айхабтар һайн свёкло хараабди. Эндэ хэды шэнээн свёкло абаха гэжэ таанад һананат? 523 центнер үрэ үндэһэ ургуулаа, нүхэд, энэ муушаг уларилтай зуншье һаань, иимэ ургаса ургуулаа ха юм.

Саахарай свёклые улам ехээр тарижа, тэрэнэй ургасые дээшэлүүлжэ, колхозууд ба совхозууд тэрэнэй үндэһөөр гахай улам олоор үсхэбэрилхэ, һү, мяханай мал ажалые хүгжөөжэ шадаха байнад.

Партиин Центральна Комитет хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ шэнэ улам ехэ зорилгонуудые табина. Энэ эрхэ байдалда партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бүхы кадрнуудай харюусалга улам дээшэлүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Баталан абтаһан тогтоолнуудые айхабтараар һайшаадагшье һаа, эдэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ болохоёдо, харюусалгагүйгөөр, ахир тулюураар хандадаг хүдэлмэрилэгшэд манда бии. Томо городуудые промышленна центрнүүдые тойруулан һүнэй түсгаар совхозуудые байгуулха тухай асуудал Ростов-на-Дону городо болоһон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ табигдаһаар хоёр жэл шахуу болобо. Городые хангахын тула областиин гү, али республикын бүхы заха будаһаа һү суглуулжа болохогүй, һүнэй ажахые тулюур гүйнаар эрхилжэ болохогүй гэжэ партиин Центральна Комитет тоолоһон байгаа. Ростов-на Дону городой жэшээ дээрэһээ хэды совхозуудые байгуулха хэрэгтэйб, хэды үнеэтэй тэдэнэр байха зэргэтэйб, тэжээлэй ямар баазатай байха зэргэтэйб гэжэ тодорхойлон харуулагдаха үгтэһэн байгаа.

Эдэ дурадхалнуудай дэмжэгдэһэн байгаа. Тусхайта шиидхэбэринүүд баталан абтаһан байгаа. Тиинһээр хоёр жэл үнгэрөө. Гэбэшье, Ростовско областьдо һүнэй ажахые эмхидхэлгэдэ юумэ багаар хубилгагдаа. Бүхы районуудһаа һү зөөдэг зангаараа. һүнэй гэжэ нэрэтэй совхозууд бусад ажахынуудһаа имагтал өөрынгөө нэрээр илгаатай. Тэдэнэр үнеэнэй үшөө үсөөн, механизаци муутай. Аксайска районой Карл Марксай нэрэмжэтэ совхоз 100 гектар газар бүхэнһөө 12 үнеэтэй. Үнеэдынь уаатай байдаг. 880 үнеэдынь мүнөө хүрэтэрөө гараар һаалгадаг. Тиимэ совхозууд үсөөн бэшэ.

Һүнэй совхозуудай энэ байдалые Ростовско обком болон облгүйсэдком мэдэнэ гэжэ гү? Мэдэнэ янзатай. Тээд ниитэ-партиина хэрэгтэ яахадаа иимэ харюусалгагүйгөөр хандагдана гээшэб гэһэн асуудал гаража ерэнэ.

РСФСР-тэхи КПСС-эй ЦК-гай Бюро иимэ харюусалгагүй ябадалтай эбсэхэ зэргэгүй. Партиин Центральна Комитедэй шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэ бэелүүлхын түлөө бодотоор тэмсэхэ хэрэгтэй. Ростов-на-Дону тухайда би хэлээб. Гэбэшье, Москва, Ленинград, Донецк, Днепропетровск болон бусад зарим томо городууд шадархи һүнэй совхозууд тухайда мүн лэ иигэжэ хэлэжэ болоно.

Хартаабха ба овощ үйлэдбэрилгын тусхай совхозуудай хүдэлмэри тухайда хэдыхэн үгэ хэлэхэеэ. Томо городуудай болон промышленна центрнүүдэй шадар иимэ түхэлэй ажахынуудые байгуулха талаар манай партиин абаһан хараа шугам зүб байгаа. Городуудай ба промышленна центрнүүдэй хүн зониие хартаабхаар, овощоор хангаха зорилгонууд ехэ габшагайгаар шиидхэгдэхэ хэрэгтэй байна бшуу.

Энэ жэлэй дүнгүүд юу харуулнаб? Московско областиин совхозууд ба колхозууд Москва городто хартаабха абаашаха уялгаяа дүүргээгүй. 230 мянган тонно үгэхэ байһан түсэбтэй аад, 111 мянган тонно гэхэ гү, али түсэбэйнгөө хахадһаань багые үгөө. Тиигэжэ Москвае хартаабхаар хангаха хэрэгтэ бэрхэшээл тохёолдуулгадажа болохо байгаа. 520 мянган тонно хартаабха октябриин тэн багаар түсэбэй ёһоор нислэл хотодо зөөгдөөд байха аад, 255 мянган тонно асаргадаһан байба. Тиихэдэнь яаралтайгаар бусад областьнуудһаа нэмэлтэ даалгабари үгтэжэ, мүнөө хартаабха зөөхэ түсэб дүүргэгдэжэ шахуу.

Гэхэ зуура, хартаабхаар Москвае, мүн бусад томо городуудые, промышленна центрнүүдые хангаха хэрэгые талаар гаргажа, хэрэгээ иимэ муугаар эрхилжэ, гансата шууяа татажа бүтээхэ юумэндэ найдажа болохо аал? Московско область өөрөө сагай уларилһаа шалтагаалжа, нислэл хотын хүн зониие һайн хангаһан хартаабхаар хангажа бирахагүй ха. Московско область дотор һүнэй малые олоор үсхэбэрилхэ шухала. Харин Москвада ба бусад городуудта, промышленна центрнүүдтэ хартаабха ургуулжа үгэхэ хэрэгые Тульскэ, Рязанска, Орловско, Курска, Белгородско, Брянска, Черниговскэ, Сумской болон бусад зарим областьнуудай тусхай совхозуудта, колхозуудта эмхидхэжэ шухала.

Москвада, Ленинградта, Свердловскдо, бусад зарим томо городуудта овощ ургуулжа үгэхын тула бусад областьнуудта адли түхэлэй ажахынуудай байха хэрэгтэй. Тиигэжэл, жэшээнь, Москва шадар 1962 онойхидол адли сагай уларил муутай жэлэй болоо һаань, овощоор городуудай ба промышленна центрнүүдэй хүн зониие таһалгаряагүйгөөр хангаха арга боломжо олдохо байна. Энэн тухай КПСС-эй ЦК-гай Пре... дэ бэшэһэн бэшэг соо... шээ һэм, э... дурадхал... ЦК-гай Пленумдэ за... ха тухай хэжэ тооломоб.

Партиин Центральна... тедэй мартовска Пленум... нии һанахада, хүдөө ... хүтэлбэрилхэ ехэ таат... хид системэ тодорхойл... на. Колхозууд ба со... дые сэхэ хүтэлбэрилхы... үйлэдбэриин управле... байгуулагдаа. Хүдөө ... министерство захир... канцелярска хүдэлмэри... лөөлэгдөө. Эрдэм на... жөөхэ, эрдэм ухаанай ... тануудые 6 лон түрүү ... шалые үйлэдбэридэ нэбт... хэ асуудалнуудта бүх... шадалаа элсүүлхэ арга... жо тэргээдэ олгогдоо.

Хүдөө ажахын мини... вын ажал ябуулга юуг... нэгдэхэ, партиин ба ... үмэнэ өөрынгөө хүдэ... ямар үрэ дүнгүүдээр ... сохо зэргэтэйб? Тэр... научна эмхи зургаан... дэлмэриин үри дүнгү... дэм ухаанай туйлалт... дурадхалнуудай бодот... нэбтэрүүлхын тулада... тоосохо зэргэтэй боло... хадаа бодото шэ... ухаанай туйлалтануу... раар нэбтэрүүлгэ... бэридэ нэбтэрүүлгэ... дэм ухаанай али н... тын ямар үүргэ ... сохо зэргэтэй. Эн... заа эрдэм ухаанай, ... лохолоороо, СССР-эй ... ажахын министерств... публикануудай хүдөө ... министерствэнүүдэй ... рилго болоно.

Оронойнмай зонон... нь хүргэнгын ажахын ... эрхилэгдэһэн ябадал, ... цинн, малай үүлтэрые ... руулха хэрэгтэй болон... малай, малай, шубуун... хыда гибридизаци ... хэрэг Хүдөө ... министерствын худ... сэгнэлтэ боложо ... тэ. Хүдөө ажахын ... ство хүдөө ажахын ... эгээл үрэ ехэтэ ... үтэгжүүлэгшын... дүүдые, ядохимикаду... хэрэгтэй болоодууды... химическэ препараду... жөөн нэбтэрүүлхэ ... хү сэзээ зоруулхо ... Бодото байдалтай ... сэхэ холбоотой ас... дые, продуктнуудые ... үйлэдбэрилгэтэй, ар... материална байдал... руулха хэрэгтэ науки... гэтэй холбоотой асуу... абажа үзэнэб. ... хүгжөөхэ тудам хү... наукын үүргын улам ... хэ байһаниинь мэдэ... доторхи хүдөө ажахы... хүгжэлтын хэмжээн ... ха зэргэтэй гэхэ... низм тээшэ манай ор... шаха тудам табигд... гонуудые ходоодо т... хэжэ шадаха байх... Энэн тухайда Хүдө... министерство анха... долго гаргаха зэргэ...

Энэ хэлэгдэсэн «... хозтехника» нэгэд... маатай. Тэрэнэй ... лгэшэд техникые ... наар ашаглаха, ... сые нилээд ехээр ... ябадал хангаха, ... нанууды үйлэдбэри... рүүлгэд хүдөө ... хозууд эдэхэтэй... ха зэргэтэй.

Хүдөө ажахые ... сад асуудалнууд ... гэрэнгэйгээр тогто... шье яахаб. Тэдэнэр... XXII съездэн шийд... дотор, партиин Це... Комитедэй мартовск... мэй тогтоол дотор ... рэнэр табигданхай... хэбэринүүдые эрид ... бэришэгүйгөөр хэр... байгуулхэ, хүдөө ... дуктнуудаар оронойн... рэглэмжэнүүдые бүр... нэр хангаха гэшэ ... рилго болохоо бэ...

(Түгэсхэлынь ... номерто гара...)

Редакторай орл...
М. Н. Н...

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Кубын Республика тушаа карантинаа (бүһэлэлгэ) болюулха тухай США-гай президент Дж. Кеннедиин захиралта үгэһэнтэй дашарамдуулан, Карибска далай шадар тохёолдоһон аюултай хэсүү байдалай хойшолоногуудые ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев США-гай президент Дж. Кеннеди хоёрой үгэөз оййголсоһоной үндэһөөр усадхаха арга боломжын би... болоһонтой дашарамдуулан, Советскэ правительство 1962 оной ноябриин 21-һээ иимэ хэмжээнүүдые абаһаниие СССР-эй Оборонын министр Советскэ Союзай маршал Р. Я. Малиновскидэ заабари үгөө:

1. Туби хоорондын ба стратегическэ ракетнэ сэрэгүүд түгэс дайшалхы бэлэн жагсаахаа болижо, юрын гуримаар дайшалхы бэлэдхэлэз хэхэ, ажал ябуулгаяа эрхилхэ;

2. Ороноо хамгаалха зенитно-ракетнэ сэрэгүүд, ПВО-гой истребительнэ авиаци түгэс дайшалхы бэлэн жагсаахаа болижо, юрын гуримаар ажал ябуулгаяа, дайшалхы бэлэдхэлэз хэхэ;

3. Стратегическэ авиациин түгэс дайшалхы бэлэн байдалые болюулха;

4. Далайн-сэрэгэй хүсэнүүд юрын байдалда орожо, дайшалхы бэлэдхэлэз хэхэ, уһан доогуур ябадаг флот хойшо байдаг газарнуудта бусаха;

5. Хуурай газарай сэрэгүүдэй дайшалхы зэһэнги бэлэн байдалые болюулха;

6. Стратегическэ ракетнэ сэрэгүүдтэ, ороноо агаарһаа хамгаалдаг сэрэгүүдтэ, уһан доогуур ябадаг флотто алба хэдэг аха наһанай сэрэгшэдые Совет Армиһаа табигдэн зогсоогдоһые болюулха;

7. СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдтэ юрын амаралта дахинаа үгэдэг болохо.

Варшавска договорто хабаададаг оронуудай нэгэдмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штабта

Карибска далай шадар шахардуу байдалай һүдөрһантай, тэрэнһээ уламжалан Европодохи шахардуу шанга байдалай һулараһантай дашарамдуулан, Варшавска договорто хабаатай оронуудай нэгэдмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главна командалагша Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко нэгэдмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй составта ородог сэрэгүүд болон флодуудай зэһэнги бэлэн байдалын тухай 1962 оной октябриин 23-да абтаһан хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые болюулха тухай 1962 оной ноябриин 21-дэ заабари үгөө.

Кубые бүһэлэн хүреэлэлгые болюулха тухай Макнамарын захиралта

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 20. (ТАСС). Кубые далай тээһээнь бүһэлэн хүреэлэлгые дары болюулха тухай США-гай оборонын министр Роберт Макнамара үсэгэлдэр үдэшэ захиралта гаргаа.

Президент Кеннедиин пресс-конференци үнгэрһэнэй һүүлээр удангүй оборонын министерствын түлөөлэгшэ энээн тухай мэдээсээ.

Ассошиэйтед Пресс агентство иигэжэ мэдээсэнэ: Кубые бүһэлэн хүреэлэлгэдэ хабаадаһан хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые болюулха тухай захиралта үгэгдэхэ зууратай жэл... байдалда орохо гэжэ Макнамарын захиралта соо хараалагданхай.

Манай адрес, телефону...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина ...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редактор... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и ... —24-74, сельского хозяйства и советского строительс... промышленности, транспорта, информации—35-14, ... литературы и искусства—34-05, писем и рабселькор... отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтер... Для междугородних переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ...
Бурятской АССР
Н00613. Зак. №...